

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

**KULTURNĚ VÝCHOVNÁ ČINNOST OKRESNÍHO
VLASTIVĚDNÉHO MUZEA V PRACHATICÍCH ZA
NORMALIZACE**

Vedoucí práce: Mgr. Anna Dudová

Autor práce: Pavel Micka

Studijní obor: Pedagogika volného času Ročník: III.

Forma studia: kombinovaná

2020

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

30. dubna 2020

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucí práce Mgr. Anně Dudové za ochotu, důležité rady a připomínky, které mne vedly k úspěšnému dokončení této práce. Zároveň patří můj dík i Mgr. Pavlu Fenclovi za uvedení do tajemného světa skrytého v archivech. V neposlední řadě děkuji svým nejbližším za častou podporu při tvorbě této práce.

Obsah

ÚVOD	6
1 KULTURNĚ VÝCHOVNÁ ROLE MUZEÍ ZA NORMALIZACE	8
1.1 Normalizace	8
1.2 Muzeum.....	10
1.2.1 Co je muzeum.....	10
1.2.2 Dějinný vývoj muzea.....	11
1.2.3 Muzeum za normalizace	13
1.3 Kulturně výchovná činnost muzeí.....	17
1.3.1 Osvětová činnost	17
1.3.2 Výchovná funkce muzea	19
1.3.3 Formy kulturně výchovné činnosti muzea v dobách normalizace	21
2 OKRESNÍ VLASTIVĚDNÉ MUZEUM V PRACHATICÍCH	24
2.1 Počátky.....	24
2.2 Zestátnění muzeí	26
2.3 1945 - 1969	27
2.4 Muzeum v době normalizace	28
3 FORMY A OBSAHY KULTURNĚ VÝCHOVNÉ ČINNOSTI PRACHATICKÉHO MUZEA	31
3.1 Formy a obsahy obecně.....	31
3.2 Formy a obsahy v některých letech.....	32
3.2.1 Rok 1970	32
3.2.2 Rok 1974	36
3.2.3 Rok 1978	39
3.2.4 Rok 1980	41
3.2.5 Rok 1983	43
3.2.6 Rok 1984	45
3.3 Analýza činnosti okresního vlastivědného muzea	47
ZÁVĚR	51
SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY	53
Archivní prameny:	53
Tištěné prameny:	56
Seznam literatury:	57

Elektronické zdroje:	59
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	61
ABSTRAKT	63
ABSTRACT.....	64

ÚVOD

Muzeum je instituce, která provází lidstvo po mnoho let. Mě osobně muzeum též provázelo dětstvím a rád si vzpomenu na chvíle trávené s rodiči v některém z mnoha českých muzeí. Proto mě zaujala možnost pracovat na bakalářské práci, jejíž cílem je popsat a analyzovat obsahy a formy kulturně výchovné činnosti Okresního vlastivědného muzea v Prachaticích (dále OVM) v době normalizace.

OVM jsem si vybral z několika důvodů. Tím hlavním byla samozřejmě dostupnost z mého bydliště, dalším byla ochota současného personálu pomoci s vyhledáváním materiálů a nakonec osobním důvodem bylo zjištění, že na rozdíl od jiných navštívených míst jsem si nedokázal vzpomenout ani na jeden z exponátů z tohoto muzea.

Není mnoho dostupné literatury, která by zprostředkovala informace o malých muzeích v době normalizace. Bohužel ani v samotném muzeu rovněž není mnoho záznamů z této doby. Proto jsem byl při hledání informací odkázán na písemnosti uložené ve Státním oblastním archivu v Třeboni, zejména v jeho pobočce Státním okresním archivu v Prachaticích.

Jak již jsem uvedl, cílem této práce je popsat a analyzovat obsahy a formy kulturně výchovné činnosti OVM v dobách normalizace. V části s názvem Kulturně výchovná role muzeí za normalizace bych rád objasnil a definoval některé důležité pojmy.

Mým záměrem je popsat pojem *normalizace*, čím byla, v jakém období probíhala a co bylo její příčinou. Důležitými zdrojem byly zejména knihy Milana Otáhalo a spoluautorů Pavla Koláře s Michalem Pulmanem. Tyto autory bych rád zdůraznil, protože v jejich knihách je patrný různý pohled na dobu normalizace. Od totalitárního, kde je na jedné straně diktatura líčená jako utlačovatelský systém spočívající na excesivním násilí a tuhé ideologické kontrole, a na druhé společnost, jakožto pasivní objekt mocenské zvěle,¹ až po pohled, který upozorňuje na fakt, že stabilita diktatury nespočívala pouze na útlaku a indoktrinaci, ale že se současně opírala o určitou důvěru společnosti v nové systémové prvky socialistického státu.²

Druhým pojmem je *muzeum*. Zde bych rád popsal, co si pod tímto pojmem máme představit, jak se v průběhu historie měnila podoba tohoto fenoménu a jakou mělo muzeum pozici v době normalizace.

---

¹ Srov, KOLÁŘ, P., PULLMAN, M. *Co byla normalizace?: studie o pozdním socialismu*. s. 28.

² Srov, tamtéž, s. 34.

Třetí část této kapitoly je věnována termínům *osvětová činnost, výchovná činnost muzea, formy kulturně výchovné činnosti muzea v dobách normalizace*. V podkapitole Osvětová činnost je přiblížen dějinný vývoj osvěty od počátku Československa až po konec šedesátých let. V další s názvem Výchovná činnost muzea upozornit na skutečnost, že muzeum bylo a je nahlíženo jako instituce s velkým výchovným a vzdělávacím potenciálem. V poslední podkapitole nazvané Formy kulturně výchovné činnosti muzea v dobách normalizace budu objasňovat, jaké konkrétní formy využívalo muzeum k výchově a vzdělávání. Základní pramennou oporou zde byla skripta Josefa Beneše vydaná v roce 1981.

Druhá kapitola Okresní Vlastivědné muzeum v Prachaticích je věnována historickému vývoji tohoto muzea od jeho vzniku až po dobu normalizace, na níž je vzhledem k tématu práce kladen obzvláštní důraz.

Poslední kapitola se věnuje již konkrétním formám kulturně výchovné činnosti, kterými OVM působilo na své návštěvníky. Abychom si mohli učinit o muzeu představu, je součástí kapitoly přehled o činnosti v několika konkrétních letech. Počet popsanych let je z důvodu rozsahu omezen na tři z každého desetiletí tak, aby výpis pojmul některé změny, které zpravidla v souvislosti se změnou ředitele v muzeu probíhaly.

1 KULTURNĚ VÝCHOVNÁ ROLE MUZEÍ ZA NORMALIZACE

1.1 Normalizace

Normalizace je období v dějinách Československé republiky datované od srpna roku 1968, kdy došlo k násilnému potlačení „Pražského jara“ armádami zemí Varšavské smlouvy. Někteří autoři za počátek normalizace považují až 17. duben 1969, tedy den, kdy byl po odstoupení generálního tajemníka ÚV KSČ Alexandra Dubčeka zvolen do této funkce Gustáv Husák.

Pražské jaro je obecně užívaný název obrodného procesu v Československu, který se snažil reagovat na byrokraticko-centralistický systém vlády KSČ. Byla to snaha o řešení nespokojenosti a nahromaděných problémů. Obyvatelstvu tento proces přinesl částečné uvolnění politického režimu a byl krokem k obnovení demokratických tradic.

Československo se v druhé polovině šedesátých let pokoušelo o zavedení prvků tržního hospodářství i změnu politického systému. Cílem těchto změn zůstával stále socialismus a vedoucí úloha KSČ, ale byl kladen důraz na jeho demokratizaci.³ Pozice reformistů v KSČ byla posílena po nástupu Alexandra Dubčeka do funkce generálního tajemníka ÚV KSČ.⁴ V Sovětském svazu stav ČSR vyvolával obavy, hrozilo totiž, že bude ovlivněn i vývoj v ostatních zemích východního bloku. Z toho důvodu bylo rozhodnuto obrodný proces potlačit silou.

Po vstupu pěti armád států Varšavské smlouvy a pozdější dislokaci sovětských vojsk se výrazně změnila společenská situace, neboť přeměnila sovětské vedení v dominantní faktor československé politické scény.⁵

Proreformní politici sice zůstali u moci, ale dosavadní reformní snahy byly paralyzovány tzv. moskevským protokolem,⁶ podepsaným československou delegací v Moskvě. Protokol vynucoval i některá kádrová opatření. Ukládal vedení KSČ, aby si podřídilo masové sdělovací prostředky a zakázalo organizace stojící mimo Národní frontu. Zbaven funkce byl např. předseda Národní fronty František Kriegel, který odmítl moskevský protokol podepsat nebo ministr zahraničních věcí Jiří Hájek, který protestoval

---

³ Srov. OTÁHAL, M. *Opoziční proudy v české společnosti 1969-1989*, s. 15.

⁴ V lednu roku 1968.

⁵ Srov. OTÁHAL, M. *Opozice, moc, společnost 1969-1989: příspěvek k dějinám "normalizace"*, s. 11.

⁶ Protokol z jednání delegací SSSR a ČSSR 23. - 26. srpna v Moskvě.

proti okupaci v OSN. Dne 17. dubna 1969 byl nahrazen ve funkci generálního tajemníka ÚV KSČ proreformní Alexandr Dubček prosovětským Gustávem Husákem.

Právě v textu moskevského protokolu se několikrát objevuje termín normalizace. Po ustanovení Gustáva Husáka do funkce se nové vedení KSČ soustředilo na odstranění reformistů z mocenských pozic. Po upevnění pozice v centru se zaměřilo nové vedení na celou KSČ. Snahou bylo ji „očistit“ od všech „nepřátelských, revizionistických a pravicových živlů“⁷ a obnovit jednotu strany. V lednu 1970 byla nařízena výměna stranických legitimací spojená s prověrkami. Statisíce komunistů byly v následujících třech letech ze strany vyškrtuty, nebo vyloučeny.⁸ *„Tato jednorázová čistka spojená s existenčním postihem mnoha politických, kulturních a hospodářských elit byla svým rozsahem a dosahem ojedinělá i ve srovnání s ostatními socialistickými zeměmi“*.⁹ Provedené prověrky byly jedním z opatření probíhající „konsolidace“. Mezi další patřilo ovládnutí sdělovacích prostředků, zastavení činnosti skupin stojících na takzvaných antisocialistických pozicích, nedovolení činnosti antimarxistické sociálnědemokratické strany a prohloubení spolupráce se Sovětským svazem. Jinými slovy obnovení cenzury, zrušení mnoha zájmových a politických sdružení a organizací, čistky v komunistické straně a prakticky na všech úrovních společenského zřízení, propouštění ze zaměstnání a podobně.

Výsledkem politických represí a tlaku se lidé vnějškově smiřovali s režimem, který otevřeně lhal o nedávné minulosti i současnosti, pasivně ho přijali, ale v soukromí se uzavírali do nejbližšího kruhu rodiny a přátel, unikali od politiky, od tehdejšího systému k náhražkovým aktivitám což například byla jedna z příčin velmi oblíbeného chataření.¹⁰ V roce 1985 nastoupil do funkce generálního tajemníka ÚV KSSS Michail Gorbačov. Tento zástupce mladší generace komunistických politiků vyhlásil v Sovětském svazu program společenské přestavby, demokratizace a větší otevřenosti světu, ke kterému se českoslovenští komunisté na XVII. sjezdu KSČ v roce 1986 formálně přihlásili. Fakticky však žádné reformy neprobíhaly.¹¹ Doba normalizace trvala prakticky až do listopadu 1989. Po celou dobu normalizace byla na území Československa dislokována sovětská vojska.

---

⁷ Srov. OTÁHAL, M. *Opozice, moc, společnost 1969-1989: příspěvek k dějinám "normalizace"*, s. 19.

⁸ Srov. KOLÁŘ, P., PULLMAN, M. *Co byla normalizace?: studie o pozdním socialismu*, s. 86.

⁹ Srov. KALINOVÁ, L. *Konec nadějí a nová očekávání: k dějinám české společnosti 1969-1993*, s. 62.

¹⁰ Srov. SCHINDLER-WISTEN, P. *Společenské aspekty chalupářské subkultury v období tzv. normalizace* [online], s. 40.

¹¹ Srov. KONČELÍK, J., VEČEŘA, P., ORSÁG, P. *Dějiny českých médií 20. století*, s. 207, 208.

Charakteristickým rysem normalizace bylo zaměření se na tzv. „konzumní socialismus“. Vztah mocenského vedení k lidu byl přitom založen na jakési nepsané společenské smlouvě, která lidem zaručila určitou životní úroveň a sociální jistoty výměnou za vzdání se účasti na věcech veřejných.¹²

1.2 Muzeum

1.2.1 Co je muzeum

Původ slova muzeum nalézáme v řečtině, kde označovalo sídlo múz, svatyni nebo chrám múzám zasvěcený, později místo zasvěcené vědám i umění.¹³ Přesně definovat pojem muzeum v dnešní době je obtížný úkol, protože záleží, z jakého úhlu se autor definice dívá, respektive jaký důraz klade na jednotlivé funkce muzea. Pro účely této práce využiji mezinárodně respektovanou definici organizace ICOM, později pak právní definici uvedenou v zákoně č. 54/59 Sb., o muzeích a galeriích. Definice uvedená v profesním etickém kodexu muzeí zní: „*Muzeum je stálá nevýdělečná instituce ve službách společnosti a jejího rozvoje, otevřená veřejnosti, která získává, uchovává, zkoumá, zprostředkuje a vystavuje hmotné doklady o člověku a jeho prostředí za účelem studia, vzdělávání, výchovy a potěšení.*“¹⁴

První část této definice vymezuje muzeum jako instituci a uvádí, jaké vlastnosti má tato instituce mít, aby mohla být považována za muzeum. Druhá část definice vymezuje, čím se tato instituce zabývá.

Aby muzeum bylo institucí, je nutné, aby fungovalo v určitém právním režimu a bylo právně zakotveným subjektem. Zřizuje se tedy na základě zakládacího dokumentu, který pak stanoví určitá pravidla a zásady činnosti této instituce.

V definici jsou dále popsány vlastnosti této instituce: Má být stálá, nevýdělečná, ve službách společnosti a jejího rozvoje, otevřená veřejnosti. Požadavek stálosti souvisí s úkolem muzea vytvářet a zejména uchovávat sbírku, nelze tedy muzeum zakládat úmyslem realizace nějakého krátkodobého časově omezeného projektu.

Nevýdělečnost se předpokládá u institucí založených za účelem potřeb obecného zájmu, nemající průmyslovou nebo obchodní povahu. Souvisí i s posláním muzea

---

¹² Srov. OTÁHAL, M. *Normalizace 1969-1989: příspěvek ke stavu bádání*, s. 5.

¹³ Srov. OTTO, J. *Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných dostupnýchostí - sedmnáctý díl*, s. 890.

¹⁴ Definice muzea. Dostupné z: <http://network.icom.museum/icom-czech/icom/definicemuzea/>.

zpřístupňovat veřejnosti své sbírky. Muzeum jako nevýdělečná instituce je zpravidla závislá i na příspěvcích z veřejných rozpočtů.

Z toho vyplývá požadavek otevřenosti veřejnosti, tedy přístup veřejnosti k informacím o činnosti muzea. Muzeum prostřednictvím tvorby sbírky vytváří věcnou paměť jako součást kulturního dědictví předávaného dalším generacím, je prostředkem výchovy a vzdělávání, ale i potěšení, je tedy samou svou podstatou ve službách společnosti a jejího rozvoje.

Druhá část definice popisuje úkoly, které je muzeum povinno plnit. Zejména získávat hmotné doklady o člověku a jeho prostředí, jinými slovy vytvářet sbírku. Tvorba sbírky je dlouhodobý proces. Jedná se zejména o výběr a získání sbírkových předmětů, po němž následuje jejich začlenění do sbírkového fondu muzea. Sbírkovým předmětem může být jakákoliv věc, přírodnina, lidský výtvar, která byla v procesu selekce¹⁵ uznána za muzeálii a zařazena do sbírky muzejní povahy.¹⁶

Muzeum muzejní sbírku nejen tvoří, ale i uchovává, což představuje široký okruh odborných činností, jako je například evidence, konzervace, restaurování, skladování, ochrana, dále sbírku zkoumá (výzkum a vědecká práce je zpětně nápomocna k vytváření sbírky).

Mezi stěžejní úkoly, dalo by se říct i poslání muzea je zprostředkování sbírky veřejnosti, její vystavování za účelem studia, vzdělání, výchovy a potěšení.

1.2.2 Dějinný vývoj muzea

Za první muzeum je pokládán starý palác Medicejů ve Florencii vybudovaný roku 1440,¹⁷ ale již několik tisíc let předtím provází člověka potřeba spočívající v shromažďování předmětů za účelem přežití. Od prostého sbírání věcí se postupně člověk dopracoval k cílevědomému shromažďování předmětů pro jistý konkrétní účel (vědecký, estetický, finanční, prestižní aj.). Postupem času se díky rozvoji lidského myšlení a schopnosti pracovat s abstraktními pojmy a obrazy, ale i změnami ve společnosti, změnilo prosté shromažďování ve sběratelství, které bylo tolerováno jako

---

¹⁵ Jedna z odborných činností muzea.

¹⁶ Srov. ŽALMAN, J. Sbírkotvorná činnost muzeí a správa sbírek muzejní povahy. In BURIÁNKOVÁ, M. ed., KOMÁRKOVÁ, A. ed., ŠEBEK, F., ed. *Úvod do muzejní praxe: učební texty základního kurzu Školy muzejní propedeutiky Asociace muzeí a galerií České republiky*, s. 92.

¹⁷ ŠTĚPÁNEK, P. *Obrysy muzeologie: pro historiky umění*, s. 35.

forma lidské zábavy.¹⁸ První doklady o záměrném shromažďování předmětů tvořícím sbírky pocházejí již ze starého Egypta, Číny a Mezopotámie. Jednalo se převážně o sbírky u panovnických rodů nebo chrámů.¹⁹

Období od pátého století do patnáctého století bylo silně ovlivněno křesťanstvím. Sbírány byly převážně předměty s ním související. Ve středověkých sbírkách bylo možné nalézt mimo svatých relikvií²⁰ i různé liturgické náčiní a oděvy, votivní dary, knihy, mince, medaile, gobelíny, obrazy a sochy, kuriozity, nebo rarity. Středověké pokladové sbírky církevního charakteru vytvářeli kláštery, biskupství, kapituly, papežské stolice, katedrály, případně církevní hodnostáři. Světské sbírky pak panovníci a později významní šlechtici a bohatí měšťané.²¹

Během 15. století se počala objevovat nová forma sbírek, které získávají světský charakter. Některé sbírky již lze považovat za vědecké. Mezi příčiny, jež se dotýkaly změn ve formách sbírek, patřily zejména objevné plavby, prudký rozvoj moderní vědy, rozvoj vzdělanosti, změny ve struktuře obyvatelstva. (bohatnou další vrstvy obyvatelstva, které si mohou dovolit vybudování sbírky).²²

V období druhé poloviny sedmnáctého století již některé soukromé sbírky byly zpřístupněny širší či užší veřejnosti a některé se transformovaly do podoby muzeí v dnešním slova smyslu. Prvními byla muzea v Basileji a Ashmolean Museum v Oxfordu. V Čechách například Matematické muzeum při jezuitské koleji v Klementinu založené roku 1722. Ve Velké Británii bylo založeno British Museum v Londýně. Ve Francii vznikají muzea po Velké francouzské revoluci, a to zejména díky zestátnění královských sbírek.²³

Během osmnáctého století se z několika důvodů začalo měnit sběratelství v Evropě, ale i v Čechách. Mezi tyto důvody patřilo zejména rozšiřování myšlenek osvícenství, výrazně zvyšující se zájem o vzdělání a participaci na veřejném či politickém životě, dále

---

¹⁸ Srov. HOLMAN, P. Dějiny sběratelství a muzejnictví. In BURIÁNKOVÁ, M. ed., KOMÁRKOVÁ, A. ed., ŠEBEK, F., ed. *Úvod do muzejní praxe: učební texty základního kurzu Školy muzejní propedeutiky Asociace muzeí a galerií České republiky*, s. 21.

¹⁹ Srov. tamtéž, s. 22-24.

²⁰ Ostatky křesťanských mučedníků, případně předměty s nimi přímo související.

²¹ Srov. HOLMAN, P. Dějiny sběratelství a muzejnictví. In BURIÁNKOVÁ, M. ed., KOMÁRKOVÁ, A. ed., ŠEBEK, F., ed. *Úvod do muzejní praxe: učební texty základního kurzu Školy muzejní propedeutiky Asociace muzeí a galerií České republiky*, s. 22, 25, 26.

²² Srov. HOLMAN, P. Dějiny sběratelství a muzejnictví. In BURIÁNKOVÁ, M. ed., KOMÁRKOVÁ, A. ed., ŠEBEK, F., ed. *Úvod do muzejní praxe: učební texty základního kurzu Školy muzejní propedeutiky Asociace muzeí a galerií České republiky*, s. 22, 36, 37.

²³ Srov. tamtéž, s. 22, 41, 52-54, 57.

pak probíhající průmyslová revoluce a s ní související změny ve společnosti. Vznikala potřeba kvalifikované pracovní síly a zavedení povinné školní docházky. Ideálem byla názorná výuka, která mohla být realizována právě díky sbírkám. Rozšiřovala se myšlenka muzea snadno přístupného veřejnosti.²⁴ Demokratizační tendence v kulturním životě se projevovaly mimo jiné zakládáním četných měšťanských a regionálních muzeí. Ve druhé polovině devatenáctého století jsou pod vlivem různých uměleckých teorií²⁵ zakládána řemeslná a uměleckoprůmyslová muzea.²⁶

V Čechách v roce 1814 zakládají pánové Faustin Ens, Franz Műchusch von Buchberg a Johan Joseph Schöbler první veřejné muzeum v Opavě. V roce 1817 vzniká Moravské zemské muzeum v Brně a roku 1818 Národní muzeum v Praze. Následovalo v pořadí čtvrté, ale první tematicky specializované muzeum roku 1842 na zámku Obora u Hluboké nad Vltavou.²⁷

1.2.3 Muzeum za normalizace

V normalizačním období do činnosti muzeí výrazněji vstupuje stranická ideologie. Stěžejním dokumentem podporujícím záměry státního aparátu jsou „Zásady dalšího rozvoje českého muzejnictví“ z roku 1972. Zásady ukládaly muzejním ústavům více se věnovat aktuální politické situaci a vývoji ve společnosti (např. zdůraznit vedoucí úlohu KSČ, rozvoj socialistické kultury či spolupráci se SSSR). V podobném duchu byl vytvořen výchovný program s názvem „Mládež a kultura“, který se stal výrazným podnětem pro společný postup kulturně výchovných organizací při působení na mladou generaci. Dalším významným dokumentem, určujícím hlavní úkoly a směry rozvoje osvětové činnosti, byly „Zásady spolupráce muzeí a galerií se školami, výchovnými zařízeními a mládeží“ z roku 1977. V praxi se změna podmínek projevila už na počátku sedmdesátých let. V těchto letech došlo k prověrkám expozic vyhledávajících

---

²⁴ Srov. HOLMAN, P. Dějiny sběratelství a muzejnictví. In BURIÁNKOVÁ, M. ed., KOMÁRKOVÁ, A. ed., ŠEBEK, F., ed. *Úvod do muzejní praxe: učební texty základního kurzu Školy muzejní propedeutiky Asociace muzeí a galerií České republiky*, s. 22, 56.

²⁵ Např. umělecká teorie realismu francouzského filozofa Pierra Josepha Proudhona (1809-1865), který požadoval, aby se každý dělník stal umělcem ve speciální oblasti své činnosti.

²⁶ Srov. JAGOŠOVÁ, L., JŮVA, V., MRÁZOVÁ, L. *Muzejní pedagogika: metodologické a didaktické aspekty muzejní edukace*, s. 16, 17.

²⁷ Srov. OCHRANA, F., PLÁČEK, M., PŮČEK, M., a kol. *Management a hospodaření muzeí*, s. 9.

„nevhodné“ instalace, jež byly, podle tvrzení stranických činovníků, výsledkem „krizového vývoje“. Měla být nahrazena dosavadní živelnost a nahodilost.²⁸

Zároveň měla muzea za úkol zajistit a zintenzivnit spolupráci se školami a získat tím větší vliv na výchovu mládeže v komunistickém duchu. Snaha vedla k usoustavnění a zintenzivnění činností na poli výchovy a vzdělávání. Důraz byl kladen na organizaci edukačního působení ve spolupráci se školními institucemi, ale i v rámci mimoškolní výchovy. Byly založeny některé angažované instituce, jako například muzea dělnického a revolučního hnutí ve Svitavách a Českých Budějovicích.

Institut muzea byl v Československu v době normalizace legislativně ukotven v několika právních předpisech. Mezi nejdůležitější patří zákon o muzeích a galeriích č. 54/59 Sb., a zákon o osvětové činnosti²⁹ (osvětový zákon) č. 52/59 Sb.,

V druhém paragrafu zákona č. 54/59 Sb. o muzeích a galeriích ze dne 9. července 1959 je uvedena právní definice muzea a galerie „*Muzea a galerie jsou ústavy, které na základě průzkumu, popřípadě vědeckého výzkumu plánovitě shromažďují, odborně spravují a vědeckými metodami zpracovávají sbírky hmotného dokladového materiálu o vývoji přírody a společnosti, o uměleckém tvoření nebo jiném druhu lidské činnosti a využívají těchto sbírek ke kulturní a osvětové činnosti*“.³⁰

Tato definice byla platná až do 12. května 2000, kdy nabyl účinnosti nový zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů.

V následujícím třetím paragrafu je v několika odstavcích definováno, jakou roli muzea mají mít ve společnosti, jaké úkoly jsou na ně kladeny.

Muzea mají přispívat k rozvoji vědy, vytvářet předpoklady pro osvětovou činnost, pomáhat hospodářskému rozvoji. K tomu má dopomoci soustavný průzkum a vědecký výzkum, sběr, uchování, konzervace, restaurace, evidence a zpracování dokladů o vývoji přírody, společnosti, socialistické výstavbě, umělecké tvořivosti a jiných druzích lidské činnosti. Dále má plnit své osvětové poslání pomocí sbírek, výstav, publikační činnosti, přednášek apod., objasňovat zákonitosti vývoje přírody a společnosti, umělecké a jiné činnosti. Tím tak přispívat k výchově občanů v duchu vědeckého světového názoru,

---

²⁸ Srov. JAGOŠOVÁ, L., KIRSCH, O. a kol. *Muzejní profese a veřejnost 1: Nástin historie a současnosti vzájemných vztahů muzeí a jejich publika* [online], s. 43.

²⁹ Osvěta - tradiční pojem pro mimoškolní soustavu činností, institucí a prostředků, jejichž cílem je výchova a vzdělávání širokých vrstev obyvatelstva a jejich podněcování ke kulturním aktivitám. Pojem je dnes málo frekventovaný, byl nahrazen pojmy kulturně výchovná činnost viz. <http://www.andromedia.cz/andragogicky-slovník/osveta>.

³⁰ Zákon č. 54/59 Sb., o muzeích a galeriích v tehdejší znění, dostupný on-line, <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1959-54>.

podílet se na zvyšování vzdělání občanů, propagovat výstavbu socialismu. Názorně objasňovat a zdůrazňovat pokrokové tradice, upevňovat socialistické vlastenectví a proletářský internacionalismus. Dalším úkolem je rozvíjet estetickou výchovu, přispívat k rozvoji socialistické kultury, zvyšovat kulturní úroveň občanů.³¹

Muzeum bylo jedno ze speciálních osvětových zařízení ve smyslu paragrafu jedenáct zákona č. 52/59 Sb., o osvětové činnosti. Organizačně podléhalo příslušnému národnímu výboru, respektive některému z výkonných orgánů národního výboru.³² Muzeum mělo statut právnické osoby, bylo zřizováno na základě zřizovací listiny. Byl určen majetek, který pak muzeum spravovalo. Výkonným orgánem národního výboru bylo jmenováno vedení muzea, které tomuto orgánu pak odpovídalo za činnost. Ústřední muzea³³ zřizovala vláda na základě návrhu ministra školství. Tato muzea byla řízena ministerstvem školství a kultury, případně na základě dohody s ministerstvem i jinými oborově příslušnými ústřední orgány.

Podle Josefa Beneše jsou muzea vzájemně propojené a systémově řízené instituce, kterým společnost svěřuje společenské poslání: vytvářet sbírkové fondy a využívat je k rozvoji společnosti.³⁴ Rozděluje je z hlediska působnosti na muzea:

- centrální,
- regionální
- lokální

a podle vztahu k vědním oborům na:

- historická
- umělecká
- přírodovědná
- technická³⁵

Funkce muzea Josef Beneš rozděluje do dvou vzájemně odlišných, ale nezastupitelných skupin, které mají protichůdné tendence. Na jedné straně má muzeum originální doklady k vývoji přírody a společnosti jako hodnoty trvalého významu chránit a uchovávat pro budoucí generace, na straně druhé je má uplatňovat v současnosti a riskovat jejich poškození. Funkce muzea tedy jsou:

---

³¹ Srov. MORAVEC, M. JANDA, V. *Právní normy v oblasti kulturně výchovné činnosti*, s. 313-314.

³² Např. odbor kultury krajského národního výboru, nebo odbor kultury okresního národního výboru.

³³ Např. Národní muzeum, Národní technické muzeum.

³⁴ Srov. BENEŠ, J. *Kulturně výchovná činnost muzeí: 1 díl - část textová*, s. 17.

³⁵ Srov. BENEŠ, J. *Kulturně výchovná činnost muzeí: 1 díl - část textová*, s. 18.

1. Záchrana dokladů
  - a. průzkum terénu
  - b. doplňování sbírek
2. Ochrana sbírek
  - a. konzervace
  - b. evidence
  - c. organizace fondů
3. Využití pro vědu
  - a. studium – výzkum
  - b. služby badatelům
  - c. publikace výsledků výzkumu
4. Využití pro výchovu
  - a. vystavování sbírek
  - b. kulturně výchovné činnosti

S tím dodatkem, že všechny čtyři funkce mají samostatnou platnost, ale první tři funkce jsou navíc předpokladem pro funkci čtvrtou, jakožto finální.³⁶

V roce 1982 bylo v ČSSR dvě stě třicet tři muzeí s dvě stě sedmdesáti pobočkami, bylo uspořádáno tisíc sedm set čtyři výstavy. Muzea a výstavy navštívily celkem třináct milionů osm set třicet tři tisíc návštěvníků.³⁷

Muzeum bylo v době normalizace popisováno jako vědecká a kulturní instituce s nepřehlédnutelnými a rozsáhlými politickými úkoly. Muzeum mělo prezentovat důkazy správnosti stávajícího stavu, politiky, ideologie, dokládat deklarovanou vysokou kulturní úroveň lidu, jeho zápas o národní svébytnost, třídní a politické boje a často hypotetické úspěchy socialistické výstavby. Vědecká činnost muzea ale měla hranice právě v tom, že musela prokazovat výše uvedené skutečnosti. Významným projevem normalizace bylo zadávání úkolů muzeím v kulturně výchovné oblasti, které byly orientovány například na pozitivní obraz Sovětské armády (osvobození) a Sovětského svazu (leninská výročí) a na socialistickou výstavbu po roce 1945, tedy na stvrzení vývoje Československa v posledních dvaceti pěti letech a stranické politiky po dubnu 1969.

---

³⁶ Srov. BENEŠ, J. *Kulturně výchovná činnost muzeí*, s. 20, 21.

³⁷ Srov. JÚVA, V. *Mimoškolská výchova dospělých a kulturní zařízení*, s. 112.

1.3 Kulturně výchovná činnost muzeí

1.3.1 Osvětová činnost

Osvětová činnost byla v různých formách pokládána za důležitou již od vzniku Československa. Navazovala na tradici vzniku spolků, které začaly vznikat v dobách Rakouska - Uherska po pádu Bachova absolutismu, kdy dochází k částečnému uvolnění, vláda povolovala (schvalovala jejich stanovy) zakládání nepolitických spolků.³⁸ Po schválení spolkového a shromažďovacího zákona povolovala vláda i spolky politické. V té době vznikl např. pražský pěvecký kroužek Hlahol (1861), Sokol (1862), Umělecká beseda (1863) atd. V roce 1871 bylo registrováno již tři tisíce šedesát sedm spolků a společenství.³⁹ Osvětové činnosti, případně byl užíván i termín lidovýchovné činnosti, souvisely s propagací vědeckých poznatků a jejich popularizací,⁴⁰ mimoškolní výchovou a vzdělávací činností.⁴¹ Podle slovníku spisovného jazyka českého jde o: „činnost, jejímž úkolem je zvýšit úroveň vzdělání širokých vrstev za jejich aktivní účasti (a to v oblasti politickovýchovné, naukové i umělecké)“.⁴² Díky snaze vzniklých spolků a později i vzdělávacích organizací, které spolky sdružovaly, byly zakládány knihovny, čítárny, šířeny knihy a časopisy, pořádány přednášky, besedy, výstavy, ale i divadelní a hudební představení.

Po vzniku Československa se činnost spolků a organizací v oblasti osvětové činnosti ještě zintenzivnila. Důležitou roly měl například Svaz osvětový (vznik 1905), který prostřednictvím osvětových sborů pořádal hojně navštěvované přednášky a kurzy.⁴³

Svaz osvětový v květnu 1925 na valné hromadě změnil své stanovy a přijal nový název: Masarykův lidovýchovný ústav se schválenou zkratkou MLÚ.⁴⁴ Jeho úkolem bylo stát se odbornou institucí, která by pomáhala místní a regionální samosprávě, dobrovolným a posléze i profesionálním osvětovým pracovníkům v osvětové činnosti.⁴⁵

---

³⁸ Srov. JÍROVÝ, Z. *Osvětou k svobodě: jedna z cest české kultury k současnosti*, s. 55.

³⁹ Srov. tamtéž, s. 57.

⁴⁰ Srov. ZBAVITEL, A. *Osvěta a lidová výchova*. IN Černá země, 1936-1937, roč.13, č. 1, s. 3-6.

⁴¹ Srov. MATULA, A. *Lidová Výchova v Československé republice*, s. 20.

⁴² Slovník spisovného jazyka českého. Osvěta. [online]. [cit. 2020-02-16]. Dostupné z: http://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=osv%C4%9Bta&sti=EMPTY&where=hesla&hs_ustr=no.

⁴³ Srov. RAMBOUSEK, A., TRNKA, T. *Masarykův lidovýchovný ústav (Svaz osvětový): jeho vznik a vývoj (1906–1926)*, s. 11.

⁴⁴ Srov. JÍROVÝ, Z. *Osvětou k svobodě: jedna z cest české kultury k současnosti*, s. 86.

⁴⁵ Srov. tamtéž, s. 85.

Masarykův lidovýchovný ústav v době protektorátu byl donucen změnit název na Ústav pro národní výchovu – Ústředí české osvěty. Po obnovení republiky se vrátil ke svému původnímu názvu a pokusil se navázat na svou předválečnou činnost.

Po únorovém převratu si komunistická vládnoucí garnitura uvědomovala potenciál osvětové činnosti, ale neměla žádnou použitelnou koncepci. Deklarovala pouze dva principy:

- Osvěta nesmí být nadstranická, ale musí vycházet z vědeckého světonázoru, tj. marxismu leninismu.
- Osvětu nemají řídit a organizovat nějaké neuchopitelné nezávislé osvětové sbory lidovýchovných pracovníků, ale národní výbory a jejich osvětové rady.

Uvedené principy byly v dalších letech promítány do opatření a systému často podle subjektivního názoru jednotlivých funkcionářů.⁴⁶

Masarykův lidovýchovný ústav byl po únorovém převratu ustanoveným akčním výborem přejmenován na Lidovýchovný studijní ústav a v prosinci 1951 na základě dekretu ministra Kopeckého reorganizován na resortní výzkumný ústav.⁴⁷

Významnou směrnicí pro osvětovou činnost se stal tzv. Soběslavský plán ministra Václava Kopeckého, který požadoval nové pojetí práce, nové organizační formy a nové administrativní řízení. Osvětovou činnost měli realizovat pouze politicky uvědomělí pracovníci pod vedením KSČ.

Důsledkem tohoto plánu bylo zrušení spolků a včlenění státní osvětové péče do působnosti národních výborů.⁴⁸

V průběhu roku 1959 byl schválen zákon č. 52/59 Sb., o osvětové činnosti (osvětový zákon), který upravoval organizaci, řízení a kontrolu osvětové činnosti. Cíle osvětové činnosti byly upraveny v prvním paragrafu tohoto zákona: *Základní cíle osvětové činnosti vyplývají z cílů socialistické kulturní revoluce. Obsahem osvětové činnosti je zejména soustavné šíření vědeckého světového názoru, boj proti buržoazním ideologiím a proti přežitkům v myšlení lidí, vysvětlování a prosazování politiky Komunistické strany Československa směřující k dovršení výstavby socialismu a k upevnění světového míru. Osvětová činnost přispívá ke zvyšování všestranného vzdělání pracujících, k výchově uměním a k vytváření podmínek pro bohatý kulturní a společenský život.*⁴⁹ Ze znění tohoto

---

⁴⁶ Srov. JÍROVÝ, Z. *Osvětou k svobodě: jedna z cest české kultury k současnosti*, s. 114.

⁴⁷ Srov. tamtéž, s. 115.

⁴⁸ Srov. JÍROVÝ, Z. *Osvětou k svobodě: jedna z cest české kultury k současnosti*, s. 121.

⁴⁹ Zákon č. 52/59 Sb., o osvětové činnosti v původním znění.

paragrafu je velmi silně patrné, jak byla osvětová činnost velmi silně orientována ve prospěch totalitního režimu. Další paragrafy pak upravují, kdo osvětovou činnost vyvíjel, organizoval a řídil.

Z třetího paragrafu vyplývá, že osvětovou činnost vyvíjely národní výbory, společenské organizace sdružené v národní frontě, jednotná zemědělská družstva, vědecké, umělecké a jiné kulturní instituce, složky ozbrojených sil. Řídí ji ústřední úřady a orgány, národní výbory, organizace a instituce v oboru své působnosti.

Klíčovou roli v kulturně výchovné práci měly především národní výbory ať již městské, místní, okresní nebo krajské. Národní výbory schvalovaly jednotný plán osvětové činnosti ve svém obvodu a zároveň prováděly kontrolu zejména z hlediska ideového obsahu.⁵⁰ Výkonnými orgány národních výborů, které tuto činnost zajišťovaly, jsou komise národního výboru. Národní výbor pro výkon kulturně výchovné činnosti zřizoval osvětová zařízení a stanovoval jejich status.

Neméně důležitým orgánem, který sledoval veškerou kulturně výchovnou činnost z hlediska kulturního a výchovného⁵¹ působení a příslušným orgánům a ústředním úřadům, řídících osvětovou činnost doporučovalo vhodná opatření, bylo podle znění výše uvedeného právního předpisu příslušné ministerstvo.

V sedmdesátých letech minulého století se místo osvětová činnost začal používat termín kulturně výchovná činnost.

1.3.2 Výchovná funkce muzea

Myšlenku využití muzeí, respektive sbírek pro výchovné účely lze nalézt již ve zřejmě nejstarším muzeologickém spisu Samuela Quiccheberga: *Inscriptiones vel Tituli Theatri Amplissimi etc* (Nápisy neboli tituly divadla nejvelkolepějšího etc.) vydaném v roce 1565 v Mnichově. Quicchebergova idea muzea zohledňovala i vzdělávací potřeby návštěvníka. Požadoval pomůcky ve formě tabulek, informací, popisku jednotlivých předmětů, které měly návštěvníkovi pomoci pochopit, co znamenají jednotlivé předměty.⁵²

Podobně i Jan Ámos Komenský uvažoval o jakémsi muzejním zařízení využitelném pro „zlepšení vzdělání mezi všemi národy“.⁵³ Vzdělávací potenciál muzea pro veřejnost je znám a obecně přijímán. K využití tohoto potenciálu však v průběhu vývoje muzeí

---

⁵⁰ MORAVEC, M., JANDA, V. *Právní normy v oblasti kulturně výchovné činnosti*, s. 19.

⁵¹ Zejména ideologického.

⁵² Srov. ŠOBÁŇOVÁ, P. *Edukační potenciál muzea*, s. 93.

⁵³ KOMENSKÝ, J. A., *Vybrané spisy ...*, s. 455.

dochází pouze pozvolně. V počátcích devatenáctého století lze pozorovat snahu některých muzeí zejména o výchovu k vlastenectví, ale přesto muzea zůstávají především vědeckým ústavem než skutečnou výchovnou institucí.

V českém prostředí již v průběhu devatenáctého století kladl větší důraz na výchovně-vzdělávací funkci muzea například František Palacký (1798-1876), nebo Antonín Fryč (1832-1913).⁵⁴ Ještě na sklonku devatenáctého století prohlašuje T. G. Masaryk o Národním muzeu, že je mrtvou institucí. V roce 1892 ve svém projevu na zemském sněmu doporučil prohloubit a zdokonalit výchovnou práci muzea s použitím všech soudobých vědeckých poznatků.⁵⁵

Dvacáté století přineslo pozvolné změny a muzea se začala transformovat ze „skladišť“ sbírkových předmětů v moderní instituce, vykonávaly jak vědecké úkoly, tak i úkoly spojené s kulturně výchovnou činností. Pozvolna se měnil přístup k expozicím, které měly pro laiky často podobu nepřehledného skladiště kompletních sbírek, koncipovaných zpravidla jako vědecké.⁵⁶ Jedním z prvních českých muzeí, které od počátku (otevřeno roku 1910) plánovalo a realizovalo výchovně vzdělávací činnost, bylo Národní technické muzeum.⁵⁷

V průběhu druhé světové války byla většina českých muzeí v útlumu a v době okupace dozorována říšským pověřencem. Některá zejména velká zemská muzea byla zneužívána k nacistické propagandě.⁵⁸

Po skončení války muzea obnovovala svou činnost, rekonstruovaly se sbírky, opravovaly a hledaly nové nemovitosti. V této době vyzval Fridolín Macháček (1884-1954)⁵⁹ k novému pohledu na smysl muzea. Pokládal totiž výchovně vzdělávací činnost muzea za stěžejní a kritizoval odtrženost muzea od problému současnosti.

Po roce 1948 byla muzea zestátněna a stala se organickou částí výchovy a formování profilu člověka. Měla se stát institucí, kam se lid přichází poučit a dovědět o své národní minulosti. Muzea měla klást důraz na dělnické hnutí a socialistickou výstavbu. Typické byly budovatelské výstavy na politická témata vyhlášená ústředním výborem KSČ.⁶⁰

---

⁵⁴ Správce přírodovědných sbírek Národního muzea a jeho pozdější ředitel.

⁵⁵ MASARYK, T. G. Projev o museu zemském, s. 2-3.

⁵⁶ Zpravidla kompletní sbírky týkajícího se konkrétního oboru, určené odborníkům k vědeckému bádání.

⁵⁷ Srov. ŠOBÁŇOVÁ, P. *Edukační potenciál muzea*, s. 124.

⁵⁸ Srov. tamtéž, s. 127.

⁵⁹ Významná osobnost českého muzejnictví, předseda Svazu českých muzeí.

⁶⁰ Srov. ŠOBÁŇOVÁ, P. *Edukační potenciál muzea*, s. 132.

Za přelomové období českého muzejnictví jsou považována šedesátá léta dvacátého století. Mezi důvody patří přijetí zákona o muzeích, který podpořil větší profesionalizaci muzeí, ale i větší zapojení Československé socialistické republiky do mezinárodní organizace ICOM. V tomto období vycházely první studie o spolupráci muzeí se školami. Prosazovaly se nové moderní způsoby expozic, vystavovalo se méně exponátů, využívalo se modelů, kreseb fotografií. Vznikaly cílené edukační programy, programy interaktivní a zážitkové. Byly vydávány doprovodné texty určené různým věkovým kategoriím, pořádány cykly přednášek, putovní výstavy. Ve spolupráci s muzeem vznikaly různé vlastivědné a historické kroužky.⁶¹

Kulturně výchovná činnost v sedmdesátých letech byla významně ovlivněna normalizací, velký vliv na činnost muzea měl Ústřední muzeologický kabinet, resp. jeho oddělení odborně poradenské a inspekční, které provádělo komplexní prověrky expozic s cílem „*odstranit ideově a politicky nežádoucí prvky*“.⁶² Hlavním úkolem muzea bylo „správně“ prezentovat revoluční dělnické a internacionální tradice, vedoucí úlohu KSČ a vyzdvihovat Sovětský svaz. Nemělo za úkol prezentovat skutečnost, ale spíše ideologicky zatíženou interpretaci skutečnosti.⁶³ Muzea se měla stát angažovanými nástroji socialistické kulturní revoluce. Kulturně výchovná činnost muzeí byla deklarována a byl na ní kladen důraz. Efektivita výchovného působení se však z dnešního pohledu jeví jako nízká.⁶⁴

1.3.3 Formy kulturně výchovné činnosti muzea v dobách normalizace

Josef Beneš rozděluje působení muzea na veřejnost do dvou rovin hlavní a vedlejší.⁶⁵ Hlavní formou kulturně výchovné činnosti je expozice.⁶⁶ Expozice je zpravidla dlouhodobá stálá výstavní prezentace – základní zpřístupnění sbírky muzea.⁶⁷ Pokud mají mít expozice kulturně výchovný potenciál, musí být prezentovány tak, aby spojovaly působení na smysly s žádoucími podněty, které pak návštěvníka vedou k myšlenkovému

---

⁶¹ Srov. ŠOBÁŇOVÁ, P. *Edukační potenciál muzea*, s. 136.

⁶² ŠPÉT, J. *Spolupráce muzea a školy v letech 1959–1974: Zhodnocení a perspektivy*, s. 23.

⁶³ Srov. DUDA, Z. *Ideologie ve sbírkotvorné činnosti jihočeských muzeí v 70. letech 20. století*, s. 174.

⁶⁴ Srov. ŠOBÁŇOVÁ, P. *Edukační potenciál muzea*, s. 141.

⁶⁵ Srov. BENEŠ, J. *Kulturně výchovná činnost muzeí: 1 díl - část textová*, s. 61.

⁶⁶ Podle J. Beneše - výstavně uplatněná sbírka.

⁶⁷ Srov. ŠEBEK, F. Zpřístupnění muzeí veřejnosti. In BURIÁNKOVÁ, M. ed., KOMÁRKOVÁ, A. ed., ŠEBEK, F., ed. *Úvod do muzejní praxe: učební texty základního kurzu Školy muzejní propedeutiky Asociace muzeí a galerií České republiky*, s. 245.

zpracování a zobecnění získaných zkušeností.⁶⁸ Vedle expozice jsou to především výstavy. Výstavy jsou definovány jako krátkodobé, časově omezené výstavní programy. Výhodou výstav je, že umožňují reagovat na aktuální téma.⁶⁹

Do vedlejší roviny pak můžeme zařadit doplňkové programy jako například přednášky, besedy, diskuse, filmová a hudební představení, vernisáže, tisk plakátů, popularizačních letáků a brožurek, katalogů k expozicím. Zanedbatelný není ani vliv celkové atmosféry muzea na návštěvníky. Architektura muzea, estetické uspořádání expozice, využití nejrozmanitějších materiálů a technik pro upoutání jejich pozornosti.

Muzeum díky tomu, že ve své sbírce uchovává originální doklady, které jsou zpravidla doložené dalšími údaji o původním prostředí, vztahu k tomuto prostředí a funkci, je přímým zdrojem informací s velkým edukačním potenciálem. Podle dobové literatury realizace tohoto potencionálu znamená:

- Uplatnění hodnot kulturního dědictví jakožto nezastupitelných podnětů pro bohatý kulturní život občanů.
- Specifický přínos kulturnímu životu měst, okresů a krajů nezastupitelný v dané kvalitě programy jiných institucí.
- Veřejně se projevující činnost, podle níž je muzeum hodnoceno.⁷⁰

Kulturně výchovné činnosti muzea měly v období státního socialismu působit ve třech oblastech. V oblasti kultivace (humanizace) člověka, která měla napomáhat k plnému prožití lidského života. V oblasti formování občana socialistického státu, aby byl schopen a ochoten podílet se na rozvoji socialistické společnosti a v oblasti zvyšování profesní kvalifikace.

Dále se podílet na výchově a vzdělávání, ve třech oblastech lidské činnosti tj. politiky ekonomiky, kultury, a to na základě vědeckého světového názoru.⁷¹

Kulturně výchovná činnost muzea měla přispívat k:

- Upevňování ideové jednoty socialistické společnosti – posilování socialistického vlastenectví, proletářského internacionalismu k formování pozitivních postojů k politickým cílům socialistické společnosti, a to popularizací

---

⁶⁸ Srov. JÚVA, V. *Kulturní zařízení a výchova*, s. 43.

⁶⁹ Srov. ŠEBEK, F. Zpřístupnění muzeí veřejnosti. In BURIÁNKOVÁ, M. ed., KOMÁRKOVÁ, A. ed., ŠEBEK, F., ed. *Úvod do muzejní praxe: učební texty základního kurzu Školy muzejní propedeutiky Asociace muzeí a galerií České republiky*, s. 250.

⁷⁰ BENEŠ, J., *Kulturně výchovná činnost muzeí*, s. 25.

⁷¹ Myšleno marxismus- leninismus.

vedoucí úlohy KSČ, popularizací rozhodnutí socialistické vlády ale i vědeckých poznatků o přírodě, společnosti.

- Zvyšování kulturně politické úrovně občanů uplatněním hodnot kulturního dědictví i úspěchů socialistické výstavby, pokrokových národních tradic jako prostředků k vytváření pozitivních postojů k potřebám ekonomického rozvoje společnosti s cílem formovat morální profil člověka se správným vztahem k práci, společenskému vlastnictví, k přírodě, vědě, umění i technice.

- Rozvíjet schopnosti a dovednosti člověka podněcovat jeho kreativitu, etické a estetické cítění s cílem vytvářet pozitivní postoje k cílům socialistické kulturní revoluce.

2 OKRESNÍ VLASTIVĚDNÉ MUZEUM V PRACHATICÍCH

Historii prachatického muzea byla zatím věnována jen omezená a dílčí pozornost, prakticky jediným zdrojem, který je k dispozici, jsou dva články Václava Starého⁷² ve sborníku Prachatického muzea s názvem Zlatá stezka z let 1994 a 1995. Mnoho dalších skutečností by jistě bylo možné objevit v archivních dokladech uložených v Státním okresním archivu v Prachaticích v archivních fondech s názvy „Prachatické muzeum Prachatice (okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945–1990“ (dále jen archivní fond OVM) a „Okresní národní výbor Prachatice (1930) 1945-1990 (2002)“ (dále jen archivní fond ONV). Dalším zajímavým pramenem je i velké množství fotografií uložených přímo v muzeu. Fotografie jsou však prozatím pro veřejnost v nedostupném, neprobádaném a nezpracovaném stavu.

2.1 Počátky

Muzeum v Prachaticích bylo založeno 1904, ale již v roce 1901 bylo v souvislosti s rozhodnutím o stavbě nové radnice uvažováno o zřízení muzea. Zvláště poté, co se objevila potřeba přestěhovat, respektive umístit starý městský archiv, který byl spolu se zachovalým starým nábytkem uskladněn v přízemí staré městské radnice a místní důchodní⁷³ Karl Messner si uvědomil hodnotu a význam uskladněného materiálu. Dne 23. července 1903 byl městskou radou jmenován kustodem budoucího plánovaného muzea berní kontrolor Rudolf Merbeller. Jmenován byl přípravný výbor, pro zřízení prachatického muzea, který se sešel dne 17. srpna 1903 ve složení J. Zdiarský starosta města, Adolf Lishka, profesor německého gymnázia, Antonín Rau, účetní městské spořitelny, Vincenc Grohman, učitel měšťanské školy, Jakub Meisner, učitel obecné školy a Rudolf Merbeller. Druhá schůzka proběhla dne 29. září 1903, kdy vznikla myšlenka založení muzejního spolku. Dne 20. října 1903 byl ustanoven zakládající výbor nového spolku, 23. října 1903 se konala volba funkcionářů spolku. Předsedou byl zvolen ing. František Müller, jeho zástupcem František Erhart, zapisovatelem Rudolf Merbeller, účetním Cornelia Baudyszová a tři členi výboru: Moritz Stach, Adolf Lishka a Vilém

---

⁷² Archivář a regionální historik. Po ukončení studií archivnictví a historie na filosoficko-historické fakultě UK v Praze v r. 1957 nastoupil 1. července 1957 do Okresního archivu v Prachaticích, kde pracoval až do 31. ledna 1995.

⁷³ Úředník pověřený výběrem a evidencí důchodů (zde ve smyslu daní).

Ertel byly vypracovány stanovy, které schválilo pražské místodržitelství svým výnosem č.j. 281.823 dne 5. ledna 1904. Ustanovující schůze spolku se konané 14. května 1904 se zúčastnilo více než třicet dam a pánů, kteří se stali členy spolku. První řádní spolkoví funkcionáři: Předseda ing. Gustav Müller, místopředseda Moritz Stach, zapisovatel Rudolf Merbeller, účetní Cornelia Baudyszová a členové výboru Adolf Lishka Ivan Gröschl a MUDr. František Dolanský byli zvoleni na první výborové schůzi dne 8. června 1904. Muzeum bylo umístěno v přízemí budovy městské radnice. Pro letní sezonu byla určena otevírací doba každý čtvrtek od deseti do dvanácti hodin a každou sobotu od čtrnácté do šestnácté hodiny. Vstupné činilo dvacet haléřů.

Základem muzejní sbírky byl archiv, nábytek a některé starožitnosti, které byly v majetku obce, postupem času se sbírka rozrůstala o předměty, které byly muzeu darovány, nebo propůjčeny ale i o předměty, které aktivně vyhledával kustod muzea v okolí města Prachatice.

Ve spisech muzejního spolku se zachoval dotazník o činnosti muzea, ze kterého lze vyčíst, že v roce 1905 se sbírka muzea skládala ze čtyřiceti tří kusů předmětů přírodopisných, tři sta padesáti dvou kusů archeologických, čtyři sta dvaceti sedmi kusů etnografických, knihovna obsahovala dvě stě šedesáti šest svazků. Muzeum v roce 1904 navštívilo devadesát tři a v roce 1905 třicet pět platících návštěvníků. V roce 1910 se objevila potřeba získání dalších prostor pro umístění sbírek muzea zejména pro umístění městského archivu a cechovních archiválií. Prostory nebyly nalezeny. V roce 1913 bylo uvažováno o přemístění muzea do tzv. knížecího domu (Velké náměstí č.p. 169), ale záměr nebyl realizován.

Expozice vytvořená z vlastní sbírky byla kabinetního typu. Z dnešního pohledu se jednalo o nepřehledné a nesystematické nakupení exponátů. Na návštěvníka působilo spíše svou celkovou malebností, než jednotlivě vystavovanými předměty.⁷⁴

Muzeum bylo v provozu i v průběhu první světové války. V roce 1922, tedy již po vzniku Československé republiky, rezignoval na svou funkci dlouholetý kustod Rudolf Merbeller. Dne 7. července 1922 na výborové schůzi došlo k volbě nových spolkových funkcionářů: Předseda Augustin Michael, místopředseda adjunkt berního úřadu

---

⁷⁴ O tom, jakou měla tehdejší expozice podobu, se můžeme přesvědčit osobně v OVM Prachatice, kde je v současné době instalována expozice s názvem „Muzeum za císaře pána“ která je vytvořena podle dobových dokumentárních snímků.

Hermann, zapisovatelka, učitelka Marie Vlčková, pokladník Regner, Kustodem byl zvolen Summerauer.

V průběhu dalších let došlo ještě několikrát ke změně spolkových funkcionářů. V roce 1924 se znovu vrátil do muzea bývalý kustod Rudolf Merbeller a ve své funkci pokračoval, až do roku 1938, ve kterém se dožil osmdesáti let. V témže roce se konala poslední valná hromada muzejního spolku v Prachaticích (17. února). V roce 1940 bylo muzeum přestěhováno do prostor německé obecní školy.

2.2 Zestátnění muzeí

Jak jsme si v předcházejícím odstavci řekli muzeum, v tomto případě myšleno spíše sbírka muzea, byla v průběhu války uskladněna v prostorách muzea. O majiteli muzea – německém muzejním spolku je poslední archivní zmínka v roce 1938. MNV již ale v roce 1946 disponoval s muzeem jako se svým majetkem. Muzeum se tedy pod správu MNV dostalo pravděpodobně na základě Dekretu prezidenta republiky č. 108/1945 ze dne 25. října 1945 o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy.⁷⁵

Muzea jako instituce poskytující osvětovou činnost sice nebyla bezprostředně po únorových událostech prioritním zájmem vládních a stranických struktur, přestože už v programovém prohlášení první vlády Klementa Gotwalda z 8. července 1946 byl vznesen požadavek na postátnění Národního muzea.⁷⁶ Ještě v dubnu 1948 na „Sjezdu národní kultury“ zůstala muzea na pokraji zájmu, nepočítáme-li obecné požadavky v projevech některých řečníků, kteří vznášeli požadavky, aby se Muzeum stalo živým vzdělávacím ústavem, jenž probudí umrtvené předměty, aby srozumitelně promlouvaly k širokým vrstvám lidu.⁷⁷

Ovšem již 21. prosince 1948 schválením zákona č. 280/1948 Sb., Zákon o krajském zřízení,⁷⁸ se otevírala cesta k postátnění zemských muzeí. V roce 1949 byla postátněna například muzea: Národní, Náprstkovo, Moravské v Brně, Slezské v Opavě,⁷⁹

---

⁷⁵ Dekret prezidenta republiky ze dne 25. října 1945 o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/dek/1081945.html>.

⁷⁶ Programové prohlášení vlády. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1945-1960-csr/klement-gottwald-1/ppv-1946-1948-gottwald1.pdf>.

⁷⁷ DOUŠA, P. *Organizace českého muzejnictví 1945–1989: Systém řízení muzeí v zajetí politické ideologie*, s. 61.

⁷⁸ Zákon č. 280/1948 Sb.: Zákon o krajském zřízení. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1948-280/zneni-19500101#p10>.

⁷⁹ Na základě § 39 odst. 2 zákona 280/1948 – převedení jmění a fondů do zůstatkové podstaty.

Uměleckoprůmyslové v Praze a Brně.⁸⁰ Tato muzea se ocitla pod přímým vedením Ministerstva školství, věd a umění.

Proces postátnění pokračoval díky přijetí zákona č. 68/1951 Sb., o dobrovolných organizacích a shromážděních.⁸¹ Zákon přikazoval stávajícím spolkům, tedy i muzejním ukončit svou činnost přeměnou, včleněním, nebo zánikem. Spolky byly pokládány za „měšťanský přežitek“.⁸² Jejich mnohem větším problémem bylo, že nezapadaly do představy přímo řízené společnosti. Muzea se díky tlaku na muzejní spolky postupně dostávala pod přímé řízení národních výborů, tento proces byl ukončen v roce 1954.

Jiří Špét v dobové literatuře tento proces popsals jako snahu nejvyšších stranických a státních orgánů pomoci muzeím jakožto „*přecpaných školních kabinetů a shromáždění starožitností*“⁸³ změnit se v instituci s obrovským zázemím pro kulturně politickou činnost, výchovu nového člověka v jeho uvědoměném socialistickém vlastenectví a úctě k pokrokovým tradicím. Stát se účinným nástrojem k překonání náboženských přežitků a posilování materialistického pohledu na vývoj světa i společnosti.⁸⁴

2.3 1945-1969

Po konci světové války v roce 1945, převzalo muzeum včetně sbírky MNV Prachatic. Dne 9. ledna 1946 byl jmenován kulturním referentem pro správu městského muzea, městského archivu a letopisecké komise, odborný učitel Ladislav Pilát. Dne 4. července 1946 rozhodnutím rady MNV získalo muzeum budovu na náměstí č.p. 13, kde sídlí do dnešní doby. Nemovitost však nebyla technicky v pořádku, z toho důvodu byla v letech 1948, 1950 až 1952 opravována a adaptována pro účely muzea. V roce 1950 odešel z Prachatic a z funkce správce Ladislav Pilát, byla zvolena nová muzejní komise ve složení Theodor Vlk, PhDr. Robert Kaut, Emil Halfar a Jan Fried. Usnesením rady Krajského národního výboru ze dne 27. února 1951 se Muzeum v Prachaticích stalo Muzeem okresním, jeho správcem se stal PhDr. Robert Kaut.⁸⁵ V roce 1952 po dokončení

---

⁸⁰ Na základě §§ 44 a 45 zákona 280/1948 zrušení obchodních a živnostenských komor – správců uměleckoprůmyslových muzeí.

⁸¹ Zákon č. 68/1951 Sb.: Zákon o dobrovolných organizacích a shromážděních. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1948-280/zneni-19500101#p10>.

⁸² Srov. KNAPÍK, J., FRANC, M.: *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967: Svazek II*, s. 854.

⁸³ Srov. ŠPÉT, J. *Formování kulturně politického programu českých muzeí v letech 1945-1954*, s. 95

⁸⁴ Srov. tamtéž, s. 95

⁸⁵ Profesor na gymnáziu v Prachaticích (1945-1962) a správce městského muzea v Prachaticích (1952-1956).

oprav budovy bylo započato, ve spolupráci s Krajským muzeem v Českých Budějovicích, v přípravě první expozice. Záměrem byla expozice prezentující přehled vývoje města od pravěku do roku 1948. Expozice byla veřejnosti otevřena 5. července 1954. Dalšími správci byli do roku 1959 Jiří Hulák, Viktor Stuchl, Bohumil Idlbek,⁸⁶ Emil Halfar.⁸⁷ Záměrem vzešlým ze závěrů aktivu muzejních pracovníků dne 17. září 1958 bylo vytvořit z prachatického muzea muzeum památek města Prachatic a Zlaté stezky. V červenci roku 1960 byla na základě nově přijatého zákona 54/59 Sb., o muzeích a galeriích, jmenována muzejní rada⁸⁸ ve složení Jan Liebl – předseda, Bohumil Idlbek – místopředseda a členové JUDr. A. Čechura, PhDr. Robert Kaut, Jaromír Geitner,⁸⁹ V. Němec a J. Kubíček, v roce 1961 byla rada posílena PhDr. Václavem Starým.⁹⁰ Ve druhé polovině roku 1963 přešlo muzeum do správy okresního národního výboru, odboru pro školství a kulturu. Na výkazu z 1. září 1963 se objevuje razítko s novým názvem – Okresní vlastivědné muzeum. Během roku 1963 bylo v OVM uspořádáno celkem třináct výstav. V dalších letech 1964 až 1966 okolo deseti výstav ročně. V roce 1967 a 1968 došlo k útlumu činnosti muzea.

2.4 Muzeum v době normalizace

Hned v prvních měsících normalizace došlo v OVM k personální změně na místě ředitele. Dne 1. září 1969 byl do funkce ředitele jmenován Otto Harok. Otto Harok nepatřil mezi úspěšné ředitele, o čemž svědčí fakt, že byl v únoru roku 1971 odvolán. OVM však bylo pod jeho vedením velmi aktivní a uspořádalo ve srovnání s pozdějšími roky vyšší množství kulturně výchovných akcí, ovšem i podíl politicky orientovaných akcí byl vyšší.

Na místo odvolaného ředitele byla dočasně jmenována M. Burdová. Muzeum bylo v roce 1971 až do 1. května 1972 pro veřejnost uzavřeno. Od května 1972 do 31. července 1973 byl ředitelem OVM Ivo Petr. Od 3. prosince 1973 pak J. Klouda. V roce 1973 byla na základě Usnesení předsednictva JKV KSČ z 18. května 1972

---

⁸⁶ První český kronikář města Prachatic v letech 1936-1938 a 1945-1970.

⁸⁷ Původně československý farář, potom okresní inspektor pro kulturu ONV Prachatic (1954-1958), naposledy správce a ředitel muzea v Prachaticích v letech 1958-1967.

⁸⁸ Muzejní rada byla poradním orgánem příslušného národního výboru.

⁸⁹ Malíř a grafik. Pracovník Okresního vlastivědného muzea v Prachaticích v letech 1967-1970.

⁹⁰ Archivář a regionální historik. Po ukončení studií archivnictví a historie na filosoficko-historické fakultě UK v Praze v r. 1957 nastoupil 1. července 1957 do Okresního archivu v Prachaticích, kde pracoval až do 31. ledna 1995.

instalována stálá expozice „Dějiny dělnického hnutí, KSČ a rozvoje socialismu na Prachaticku“.

Na rok 1974 byla plánována rekonstrukce zadního traktu muzea, nebyla realizována z důvodu nedostatečné kapacity Okresního stavebního podniku, podařilo se ale dokončit opravu střechy, vybudovat fotokomoru a laboratoř pro konzervátorku.

Plánovaná rekonstrukce nebyla uskutečněna ani v roce 1975 ze stejného důvodu. Ke konci roku 1975 skončil pracovní poměr ředitele J. Kloudy.

Počátkem roku 1976 byla dočasným vedením muzea pověřena M. Pešková. Od 1. listopadu 1976 nastupuje do funkce ředitele Karel Mazour. Dne 9. dubna 1977 byl radou ONV schválen statut OVM.⁹¹ V roce 1979 byla reinstalována stálá expozice a zahájena dlouhodobá výstava – Příroda okresu Prachatice a její ochrana. Pro období let 1981–1985 byl OVM stanoven úkol dokumentovat lidovou architekturu, řemesla a doosidlování pohraničí. 31. května 1982 odešel z funkce ředitele K. Mazour, dočasně se do vedení muzea vrátila M. Pešková. Ke dni 1. června 1983 byla jmenována Ing. Jana Trajerová.⁹² Roku 1985 byly pro muzeum uvolněny další prostory v budově. V roce 1986 mělo dojít k zahájení rekonstrukce zadního traktu budovy (plánované od roku 1974). Termín zahájení byl ovšem posunut a rekonstrukce fakticky započala v září 1987. V letech 1986–1992 bylo OVM pro veřejnost uzavřeno.⁹³

Okresní vlastivědné muzeum v Prachaticích bylo v sedmdesátých a osmdesátých letech minulého století řízeno Okresním národním výborem Prachatice, respektive odborem kultury. Oficiální hierarchie řízení byla: I. inspektor odboru kultury → Vedoucí odboru kultury → Místopředseda ONV → Rada ONV. Zároveň okresní muzeum řídilo městská muzea ve Vimperku, v Netolicích a Památník Mistra Jana Husa v Husinci.

Činnost muzea byla pečlivě dopředu plánována. Ředitel muzea zpracovával pravidelné plány činnosti. V okresním archivu v Prachaticích, v archivním fondu OVM lze nalézt plány na různá období, zpravidla různě překrývající se, pololetní, roční, dvouleté, pětileté. Plány činnosti bylo nutné sestavit tak, aby splňovaly všechny požadavky na něj kladené, ať již legislativní, vyplývající z některých dlouhodobých koncepčních dokumentů, např. „Zásady rozvoje českého muzejnictví“ vyhlášené

---

⁹¹ Podle § 11 odst. 4 zákona č. 54/59 Sb., o muzeích a galeriích je orgán, který muzeum řídí povinen vydat statut, která podrobně upravuje rozsah působnosti, úkoly, organizaci a způsob hospodaření.

⁹² Do té doby ředitelka Městského muzea Netolice.

⁹³ SOkA Prachatice, Evidenční pomůcka č. 767 okresního archivu v Prachaticích – Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice), Prachatice, 2000.

Ministerstvem kultury ČSR v lednu roku 1973, rozpracované v roce 1975 na podmínky muzeí v Jihočeském kraji dokumentem s názvem „Program dlouhodobého rozvoje muzeí a památníku Jihočeského kraje“,⁹⁴ „Koncepce kulturně výchovného úseku na léta 1975-1990“, „Zásady dalšího rozvoje muzeí a památníků v okrese Prachatice“, nebo dokumenty rozpracovávající závěry některých sjezdů KSČ. Neméně důležité byly i metodické pokyny pro tvorbu plánů, které vydával přímý nadřízený muzea – okresní národní výbor, respektive jeho odbor kultury. Zpracované plány podléhaly schválení řídicích orgánů. Stejně tak schválení podléhaly návrhy jednotlivých výstav a další činnosti muzea. O činnosti muzea pak byly vytvářeny hlášení ve formě pololetních a ročních hodnocení. Samozřejmě v různých obdobích probíhaly i další kontroly, ať ze strany okresního národního výboru, nebo metodického orgánu, kterým bylo Krajské muzeum v Českých Budějovicích.

---

⁹⁴ Srov. DUDA, Z. *Ideologie ve sbírkotvorné činnosti jihočeských muzeí v 70. letech 20. století*, s. 174.

3 FORMY A OBSAHY KULTURNĚ VÝCHOVNÉ ČINNOSTI PRACHATICKÉHO MUZEA

3.1 Formy a obsahy obecně

Za základní formu kulturně výchovné činnosti OVM lze pokládat stálé expozice. V letech 1970-1985 byly instalovány dvě. První klasická, historicky vlastivědná s názvem „Dějiny Prachaticka“. Druhá již politicky zaměřená „Dělnické hnutí, boj KSČ a výstavby socialismu v okrese Prachatice v 19. a 20. století.“ O expozici „Dějiny Prachaticka“ archivní „Zprávy o současném stavu okresního muzea v Prachaticích a výhledového plánu jeho rozvoje do roku 1970“ zřejmě z roku 1969⁹⁵ uvádí „... v II. patře instalovány sbírky dějin města Prachatic do 18. století. Instalace doplněna přehlednými mapkami osídlení Prachaticka od 10. do 14. století, fotografiemi, takže návštěvník této expozice má přehled o dějinách města i Zlaté stezky. V I. patře instalovány sbírky 19. století, a tyto časem měněny a doplňovány. Ukazují život města v tomto století.“⁹⁶ Tato expozice byla v roce 1970 zrušena.

V srpnu roku 1973 byla zpřístupněna expozice „Dělnické hnutí, boj KSČ a výstavby socialismu v okrese Prachatice v 19. a 20. století“. Instalaci splnilo OVM Prachatice, jako jedno z prvních, celokrajský úkol, vytyčený usnesením předsednictva JKV KSČ ze dne 18. května 1972 „... vybudovat moderní expozice tohoto typu ve všech okresních muzeích“⁹⁷ Expozice měla poskytnout návštěvníkům přehled o nejnovějších dějinách a být významným pomocníkem školám při výchově socialistické mladé generace.⁹⁸ V souvislosti s expozicí byl vydán dvoubarevný grafický plakát, propagační letáček a průvodní slovo, propagace proběhla na všech MNV, ZDŠ a školách druhého cyklu,⁹⁹ uspořádán přednáškový cyklus s dokumenty ve formě diapozitivů.

Expozice „Dělnické hnutí, boj KSČ a výstavby socialismu v okrese Prachatice v 19. a 20. století“ byla bez významnějších změn instalována prakticky do roku 1985, kdy

---

⁹⁵ Zpráva není datována.

⁹⁶ Srov. SOKA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 33, sign. III/1b, Zpráva o současném stavu okresního muzea v Prachaticích a výhledového plánu na rok 1970, Prachatice.

⁹⁷ Srov. SOKA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 20, sign. I/6b, Informativní zpráva o plnění úkolů na úseku kontroly za I. pololetí roku 1973, ze dne 2. 8. 1973, Prachatice, 2. 8. 1973.

⁹⁸ Srov. tamtéž.

⁹⁹ Dobový termín pro střední školství.

došlo k přechodnému uzavření muzea. Pokud si tedy chceme udělat obrázek o činnosti muzea, jsou mnohem zajímavější krátkodobé výstavy. Právě díky pořádání krátkodobých výstav se mohlo muzeum vypořádat z různými požadavky řídicích orgánů. V letech 1970–1985 bylo zpřístupněno průměrně pět až šest výstav ročně. Výstavy zpravidla odražely události nebo různá výročí v právě probíhajícím roce. Zřizovány byly téměř vždy na základě předem schváleného ročního plánu. Schvalovány byly i ideové náměty jednotlivých výstav. Pořádány byly výstavy s politickým podtextem, ale i bez něho.

Plakát, leták, průvodní slovo, přednášky jsou, pokud přijmeme výše uvedené rozdělení Josefa Beneše, příklady doplňkových programů kulturně výchovné činnosti vedlejší roviny. I tyto formy byly OVM využívány, ale z hodnocení činnosti za jednotlivé roky vyplývá, že ne takovou měrou, tedy s výjimkou několika let, například roku 1974, nebo 1977, kdy byly výchovné činnosti vedlejší roviny poměrně významně využívány. Muzeum pořádalo přednášky, zpravidla k významným výročím, (např. v roce 1977 přednáška na téma „vítězství pracujícího lidu nad reakcí v únoru 1948 – základ úspěšného rozvoje socialismu v Československu“ nebo v témže roce přednáška k výstavě „60. výročí VŘSR“). Přednášky se v průběhu roku několikrát opakovaly, v případě druhé jmenované pětadesátkrát.

3.2 Formy a obsahy v některých letech

3.2.1 Rok 1970

Podle okresního „Plánu konsolidace na úseku muzeí okresu Prachatice na rok 1970“,¹⁰⁰ mělo OVM za úkol v roce 1970 osvětovou činnost muzea orientovat na prohlubování kulturních tradic Šumavy, internacionální problematiku, vysvětlení historické úlohy V. I. Lenina, zásluhy Sovětské armády při osvobození ČSSR a vysvětlení socialistického rozvoje okresu Prachatice.¹⁰¹ Dále se zaměřit na připomenutí řady výročí: sto let narození V. I. Lenina, dvacáté páté výročí osvobození, šest set padesát let školství, výročí založení gymnázia a pedagogické školy v Prachaticích.

---

¹⁰⁰ SOKA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 33, sign. III/1b, Okresní plán konsolidace na úseku muzeí okresu Prachatice na rok 1970, Prachatice, 15. 1. 1970.

¹⁰¹ SOKA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 34, sign. III/1c, Zpráva o plnění akcí k 25 výročí osvobození ČSSR Sovětskou armádou ze dne, Prachatice, 5. 6. 1970.

Obraz o činnosti muzea v roce 1970 s důrazem na kulturně výchovnou oblast je uveden dle následujících archivních dokumentů. Jedná se o zprávy o plnění vytyčených úkolů a plánů za první pololetí roku 1970, konkrétně o:

- „Zprávu o plnění plánu prací k 100. výročí narození V. I. Lenina, k 25. výročí osvobození ČSSR sovětskou armádou a plánu konsolidace“ ze dne 14. dubna 1970¹⁰².
- „Okresního plánu konsolidace na úseku muzeí okresu Prachatice“ ze dne 15. ledna 1970.
- „Zprávu o plnění akcí k 25. výročí osvobození ČSSR Sovětskou armádou“ ze dne 5. července 1970.¹⁰³
- „Zprávu o plnění plánu na I. pololetí 1970“ ze dne 30. června 1970.¹⁰⁴

Kulturně výchovné činnosti OVM

Stálá expozice „Dějiny Prachaticka“, (navštívilo tisíc šest set devadesát šest osob).¹⁰⁵

V první polovině roku 1970 se uskutečnily:

Akce vlastivědného charakteru:

- „Nálady a charaktery Šumavy,“ (navštívili tři osoby).
- „Středověká keramika,“ (navštívilo sto čtrnáct osob).
- „Amfot (amatérská fotografie),“ (navštívily třicet tři osoby).
- „Šumava v barevných fotografiích,“ (navštívily tři sta devadesát čtyři osoby).

Akce ideově – vzdělávacího rázu:

- „Bulharské ikony,“ (navštívilo tisíc šedesát čtyři osoby).
- „Deset vítězných operací,“ (navštívilo osm set osmdesát jedna osoba).
- „Leninskou cestou,“ (navštívilo sedm set třicet osob).

---

¹⁰² SOKA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 34, sign. III/1c, Zpráva o plnění plánu prací k 100. výročí narození V. I. Lenina, k 25. výročí osvobození ČSSR sovětskou armádou a plánu konsolidace, Prachatice, 14. 4. 1970.

¹⁰³ SOKA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 34, sign. III/1c, Zpráva o plnění akcí k 25 výročí osvobození ČSSR Sovětskou armádou ze dne, Prachatice, 5. 6. 1970.

¹⁰⁴ SOKA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 34, sign. III/1c, Zpráva o plnění plánu na I. pololetí, Prachatice, 30. 6. 1970.

¹⁰⁵ Srov. SOKA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 34, sign. III/1c, Zpráva o plnění akcí k 25 výročí osvobození ČSSR Sovětskou armádou ze dne, Prachatice, 5. 06. 1970.

- „V. I. Lenin 1870-1970,“ (navštívilo čtyři sta osob).
- „25 let socialistického rozvoje okresu Prachatic,“ (navštívily pět set devadesát dvě osoby)

Provedeny byly dvě přednášky o husitství, pět k výročí města Prachatic, pět k výročí V. I. Lenina, dvě k dvacátému pátému výročí osvobození, pět k výročí narození B. Engelse, dvě k patnácti letům družstevního města Havířova.

Přehled činnosti v druhé polovině roku je zde podán na základě plánu pro II. pololetí roku 1970.¹⁰⁶

Plánovány byly výstavy:

- „Lidové řezby a hračky.“
- „Dílo Emanuela Famíry, nebo Sociální grafika.“
- „Pobeskydí a Pošumaví v akvarelu.“
- „B. Engels – 150 let od narození.“
- „Obrazy ze sbírek OVM.“
- „Havířov – 15 let socialistické výstavby družstevního města.“

Mimo výstavy měly být realizovány akce Klubu mezinárodních vztahů, měly být vytvářeny jeho odbočky v Netolicích, Volarech, Vimperku a Lenoře, uskutečňovány akce Klubu „Zlatá stezka“ a ve spolupráci s okresním výborem Svazu socialistické mládeže a MDDM v Prachaticích připraveny alespoň dvě muzejní akce pro mládež.¹⁰⁷

Z korespondence muzea určené pro Prachatický kulturní kalendář vyplývá, že plánované akce byly uskutečněny. Zároveň jsou některé výstavy krátce popsány.

Výstava k sto padesátému výročí narození Bedřicha Engelse s názvem „Bedřich Engels – klasik naší doby“ byla uspořádána ve spolupráci s Ústavem marxismu leninismu v Praze, ČTK v Praze, Kulturním a informačním střediskem NDR v Praze a PNS v Prachaticích. Obsahovala různé tiskoviny, publikace, medaile fotoreprodukce a historické texty. Otevřena byla denně mimo sobotu od devíti do jedenácti hodin a od třinácti do šestnácti hodin. Vstupné činilo jednu korunu. Vojáci, děti a držitelé sociálních oprávnění měli padesát procent slevu.

---

¹⁰⁶ Zprávy o plnění plánovaných akcí ve druhé polovině roku 1970 se v archivních dokladech archivních fondů: Prachatické muzeum Prachatic 1945-2003 a Okresní národní výbor Prachatic (1930) 1945-1990 (2002) nedochovaly.

¹⁰⁷ Srov. SOkA Prachatic, Prachatické muzeum Prachatic (Okresní vlastivědné muzeum Prachatic) 1945-1990, inv. č. 33, sign. III/1b, Plán práce na II. pololetí 1970, Prachatic, 1. 7. 1970.

„Havířov – 15 let socialistické výstavby družstevního města“ - výstava fotografií pohlednic, publikací a tiskovin vztahujících se k patnáctému výročí povýšení prvního socialistického městského sídliště Havířova na město. Výstava byla akcí v rámci oslav družebního města.

Do 14. prosince 1970 byla otevřena výstava „Ohlasy VŘSR ve střední Evropě a Maďarská republika rad“ připravená k desátému sjezdu Maďarské socialistické dělnické strany a na závěr Měsíce přátelství socialistických zemí.

Pro místní organizaci Svazu socialistické mládeže byla uskutečněna výstava „Gramofonové desky z NDR – hudba moderní mládeže“ Část desek byla poté předvedena jako program reprodukované hudby pro účastníky členské schůze SSM v kavárně Národního domu v Prachaticích dne 4. prosince 1970, od devatenácti hodin s názvem: „Tančíme s Amigou“.

Personální stav muzea v roce 1970 čítal šest zaměstnanců, Otto Harok - ředitel, K. Kadlec – hospodář, V. Kotrcová - průvodkyně a knihovnice, E. Váchová - konzervátorka, J. Keberle – fotodokumentátor, J. Šatavová odborná pracovnice.¹⁰⁸

V roce 1970 bylo mimo stálou expozici uskutečněno celkem sedmáct výstav a nejméně dvacet jedna přednášek.¹⁰⁹ Za první pololetí se výstav zúčastnilo celkem čtyři tisíce dvě stě jedenáct návštěvníků.¹¹⁰ Autor zpráv o plnění prací v prvním pololetí¹¹¹ nám v tomto případě ulehčil práci, neboť sám rozlišoval mezi akcemi vlastivědnými a ideovými. V druhém pololetí můžeme z názvu poměrně spolehlivě usoudit, které akce měly politický motiv, jsou to: „Bulharské ikony“, „Deset vítězných operací“, „Leninskou cestou“, „25 let socialistického rozvoje okresu Prachatice“, „B. Engels – 150 let od narození“, „Havířov – 15 let socialistické výstavby družstevního města“, „Ohlasy VŘSR ve střední Evropě a Maďarská republika rad“, „Gramofonové desky z NDR“ (tato výstava proběhla při příležitosti Měsíce přátelství socialistických zemí). Jistě i výstava „Dílo Emanuela Famíry nebo Sociální grafika“ vzhledem k osobě autora.¹¹² Zajímavá je

---

¹⁰⁸ Srov. SOkA Prachatice, Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990, inv. č. 33, sign. III/1b, Plán práce na II. pololetí 1970, Prachatice, 1. 7. 1970.

¹⁰⁹ V první polovině roku.

¹¹⁰ Nejsou započítány počty návštěvníků stále expozice. Tito návštěvníci zpravidla navštívili i některou z dalších vystav.

¹¹¹ Zprávy podepsány ředitelem Otto Harokem.

¹¹² Člen skupiny „Čechie“ ultraradikální skupiny v KSČ, žádající nastolení nejostřejšího protidemokratického teroru, likvidaci všech reformátorů, obnovu stalinismu a schvalovala vstup sovětských vojsk do ČSSR (Srov. MĚCHÝŘ, J. *O novodobých dějinách Československa: několik informací, poznámek a úvah o uplynulých sedmdesáti letech.*, S. 91 a CHURANĚ, M. *Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století*, s. 249).

informace o návštěvnosti jednotlivých výstav, v prvním pololetí navštívilo více než šestkrát více návštěvníků výstavy s politickým podtextem než výstavy vlastivědné.¹¹³

3.2.2 Rok 1974

Hlavními úkoly pro tento rok ze strany ONV Prachatice, pro všechna okresní kulturně výchovná zařízení, byly příprava oslav třicátého výročí SNP, rozvoj ideově politické práce, příprava na třicáté výročí osvobození ČSR Sovětskou armádou a na sto páté výročí narození V. I. Lenina. Kulturně výchovná činnost měla být orientována na světonázorovou výchovu pramenící z marxismu-leninismu, na cílevědomé objasňování a prosazování politiky KSČ, zvyšování všeobecného a odborného vzdělávání, na rozvíjení estetických vztahů a organizování členitého kulturního života.¹¹⁴

Podobně jako roku 1970 i v tomto roce lze čerpat informace z kulturně výchovné oblasti muzea z dokladů archivního fondu OVM i v tomto případě z hodnotících zpráv:

- „Zhodnocení plnění plánů z odboru kultury ONV a OVM za 1. pololetí 1974“ ze dne 20. června 1974.¹¹⁵
- „Předběžná hodnotící zpráva o akcích OVM za rok 1974“ ze dne 5. prosince 1974.¹¹⁶
- „Zhodnocení činnosti a plnění plánovaných úkolů v roce 1974“ ze dne 15. ledna 1975 a dalších.¹¹⁷

Kulturně výchovné činnosti OVM

Stálá expozice – „Dějiny dělnického hnutí a výstavby socialismu v okrese Prachatice“, kladně hodnoceno využívání školami. Zdůrazněny návštěvy ZO SSM při ONV, tři stranické skupiny ONV, ZO SSM, SBČS Prachatice, sedm skupin vojáků.

---

¹¹³ Tři tisíce šest set šedesát sedm návštěvníků politických výstav ku pět set čtyřicet čtyři návštěvníky vlastivědných výstav.

¹¹⁴ Srov. SOKA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 12, sign. I/2b, 1970 Zápis s pracovní poradou ředitelů a muzejních pracovníků okresu Prachatice, Prachatice, 22. 11. 1973.

¹¹⁵ SOKA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 34, sign. III/1c, Zhodnocení plnění plánů z odboru kultury ONV a OVM za 1. pololetí 1974, Prachatice, 5. 12. 1974.

¹¹⁶ SOKA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 34, sign. III/1c, Předběžná hodnotící zpráva o akcích OVM za rok 1974, Prachatice, 5. 12. 1974.

¹¹⁷ SOKA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 34, sign. III/1c, Zhodnocení činnosti a plnění plánovaných úkolů v roce 1974, Prachatice, 15. 1. 1975.

Expozici navštívilo dva tisíce sto padesát osob s účelem zhlédnout právě jen expozici a dalších tisíc pět set osob v rámci jiné výstavy celkem tedy tři tisíce šest set padesát osob.

Výstavy:

- „Ochrana proti zbraním hromadného ničení“ (speciální očista), organizováno ve spolupráci s okresním výborem Svazarmu, (navštívilo dvě stě deset osob).
- „Dětská kresba“ - Výstavka vítězných kreseb dětí škol z oblasti Prachaticka, (navštívilo osm set čtyřicet osob).¹¹⁸
- „25 let Pionýra“ – ve spolupráci s okresní PR-OV SSM a DPM – Výstava kreseb u příležitosti dvacátého pátého výročí vzniku Pionýrské organizace, (navštívilo dvě stě sedmdesát osob).
- „Kreslený humor“ – vystavováno na šedesát obrazů ze sbírky Mir. Řehky – karikatury a jiné kresby - politického, historického i novodobého zaměření, (navštívilo sedm set padesát osob).
- „Výsledky soutěže STTM“, okresního kola organizované spolu s DPM a SSM, (navštívilo dvě stě padesát osob).
- „Jihočeské motivy“ výstava akademického malíře F. Turka, (navštívilo pět set deset osob).
- „30 let SNP“ spoluvýstava Slovenská kniha a Slovenská grafika, (navštívilo tisíc sto padesát osob).¹¹⁹
- „Význam a činnost Českého červeného kříže“ – na výstavě uvedena i fakta o činnosti červeného kříže v kraji a okrese, (navštívilo tři sta osmdesát osob).
- „Život a práce zdravotně postižených“, (navštívilo dvě stě třicet osob).
- „Obrazy akademického malíře J. Rejzka“ – závazek umělce k třicátému výročí ČSSR, (navštívilo pět set devadesát osob).

Celkový počet návštěvníků, kteří v roce 1974 zhlédli organizované akce a stálou expozici, bylo okolo sedm tisíc tři sta třicet osob. Z celkového počtu byly dvě třetiny

---

¹¹⁸ Srov. SOkA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 34, sign. III/1c, Zhodnocení činnosti a plnění plánovaných úkolů v roce 1974, Prachatice, 15. 1. 1975.

¹¹⁹ Srov. tamtéž.

mládeže a necelých pět set cizinců, Němců, Sovětů, Francouzů, Maďarů, Italů, Poláků a Jugoslávců.¹²⁰

Mimo výstavy:

- U příležitosti třicátého výročí SNP vytvořeno průvodcovské slovo, osm besed, spoluúčast na soutěži pionýrů „Otázky a odpovědi“, dvanáct konzultací se žáky města Prachatice.

- Besedy o významu ČČK.
- Besedy k ochraně proti zbraním hromadného ničení.
- Besedy k dvacátému pátému výročí pionýrské organizace.
- Besedy k výročí února 1948.

Celkem bylo provedeno třicet sedm různých besed s přibližně se šesti sty účastníky, z toho bylo dvacet osm besed s politickým obsahem. Bylo provedeno velké množství výukových hodin v prostorách OVM (počty nesledovány).

Personální stav muzea ke konci roku 1974 čítal pět zaměstnanců, ředitel: Jaroslav Klouda, zaměstnanci muzea: Jan Horák, Marie Pešková, Olga Šatavová, s. Dvořáková.¹²¹

V roce 1974 bylo realizováno deset výstav, za politicky exponované lze jistě považovat: „Ochrana proti zbraním hromadného ničení“, „25 let Pionýra“, klíčovou výstavu tohoto roku - „30 let SNP“ a „Význam a činnost Českého červeného kříže“. U výstav: „Kreslený humor“, „Život a práce zdravotně postižených“, a „Obrazy akademického malíře J. Rejžka“ již není zaměření jednoznačné. Kreslený humor autora F. Turka má zobrazovat mimo jiné i politickou karikaturu a obrazy J. Rejžka měly vzniknout jako závazek umělce k třicátému výročí ČSSR, nicméně autoři sami nepatřili mezi osoby významně politicky angažované. Výstav se zúčastnilo celkem pět tisíc sto osmdesát návštěvníků a dalších dva tisíce sto padesát zhlédlo stálou expozici. V tomto roce již nejsou významnější rozdíly mezi počtem zájemců o politické a nepolitické akce, vyjma výstavy „30 let SNP“, kterou navštívilo tisíc sto padesát návštěvníků. Tento rok znamenal pro ONV personální oslabení, neboť odborná pracovnice s. Dvořáková byla uvolněna a zajišťovala v okrese pomoc akci řízené v rámci kraje – získání

---

¹²⁰ Srov. SOkA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 34, sign. III/1c, Zhodnocení činnosti a plnění plánovaných úkolů v roce 1974, Prachatice, 15. 1. 1975.

¹²¹ Srov. SOkA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 13, sign. I/2c, Zápis s pracovní poradou OVM Prachatice, Prachatice, 9. 12. 1974.

dokumentačního materiálu a sbírkových předmětů pro vznikající Muzeum revolučního hnutí v Jižních Čechách.

3.2.3 Rok 1978

Nejdůležitějším motivem kulturně výchovných akcí v tomto roce mělo být třicáté výročí „Vítězného února“, vedlejším desáté výročí internacionální pomoci, desáté výročí federativního uspořádání, šedesáté výročí vzniku republiky, čtyřicáté výročí Mnichova a záboru pohraničí.¹²²

Představu o akcích v kulturně výchovné oblasti si můžeme udělat z dokladů uložených v archivním fondu OVM, jedná se opět zejména o hodnotící zprávy tentokrát sepsané ředitelem OVM p. Karlem Mazourem:

- „Hodnocení činnosti OVM Prachatice v roce 1978“ z ledna 1979.¹²³
- „Hodnocení za období leden – 10. březen 1978 – Okresní vlastivědné muzeum Prachatice“ z 10. března 1978.¹²⁴
- „Hodnocení plánu práce za I. pololetí a úkoly na II. pololetí 1978 OVM Prachatice“ z července 1978.¹²⁵
- „Zpráva o stavu Okresního vlastivědného muzea v Prachaticích, plnění plánu práce a uložených úkolů návrh na výhledovou činnost OVM.“¹²⁶

Kulturně výchovné činnosti OVM

Stálá expozice - „Dějiny dělnického hnutí, KSČ a výstavby socialismu v okrese Prachatice v 19. a 20. století.“ Expozice instalovaná v roce 1973 byla kritizována z důvodu nedostatku autentických materiálů z bojů dělnické třídy a KSČ a komplexní dokumentace výstavby socialismu.

---

¹²² Srov. SOkA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 12, sign. I/2b, Zápis z porady odboru kultury a ředitelů, Prachatice, 17. 1. 1978.

¹²³ SOkA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 34, sign. III/1c, Hodnocení činnosti OVM Prachatice v roce 1978, Prachatice, 1. 1979.

¹²⁴ SOkA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 34, sign. III/1c, Hodnocení za období leden – 10. březen 1978, Prachatice, 10. 3. 1978.

¹²⁵ SOkA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 34, sign. III/1c, Hodnocení plánu práce za I pololetí a úkoly na II pololetí 1978 OVM Prachatice, Prachatice, 7. 1978.

¹²⁶ SOkA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 34, sign. III/1c, Zpráva o stavu Okresního vlastivědného muzea v Prachaticích, plnění plánu práce a uložených úkolů návrh na výhledovou činnost OVM, Prachatice, 24. 8. 1978.

Předsednictvo JKV KSČ usnesením z 27. května 1976 uložilo všem muzeím v kraji vybudovat do roku 1980 expozice nejnovějších dějin a současnosti, a tam kde již je, doplnit o komplexní dokumentaci výstavby socialismu. Na základě tohoto usnesení byl zpracován „Soubor opatření na léta 1978-1980“, který zahrnoval zahrnující úkol do 30. dubna 1979 doplnit stálou expozici.

Mimo stálou expozici probíhala dlouhodobá výstava – „Husitské revoluční tradice“ instalována v červnu 1977.¹²⁷

Výstavy

- „Prodejní výstava obrazů z tapiserií“ - ve spolupráci s podnikem: Dílo České Budějovice, (navštívilo šest set osob).
- „30. výročí Vítězného února,“ (navštívilo tisíc čtyři sta devadesát dvě osoby).
- „30 let budování města Prachatic“ - výstava fotografií.
- „Užitné umění a životní prostředí“ - výstava ze sbírek muzea.
- „Umělecké práce lidových umělců“ – Heleny Krpálové a Jaroslava Pěchoty.¹²⁸
- „Prodejní výstava obrazů z tapiserií“ – opět ve spolupráci s podnikem: Dílo České Budějovice, (navštívilo šest set třináct osob).
- „Vybrané práce akademického malíře Jana Součka,“ (navštívilo pět set osmdesát pět osob).

K výstavám uměleckých prací lidových umělců Heleny Krpálové, Jaroslava Pěchoty a akademického malíře Jana Součka byly zpracovány katalogy, plakáty a pozvánky.

Pro zvýšení kulturně výchovné práce, zejména pro zvýšení návštěvnosti dětí a mládeže byly zaslány všem školám prvního a druhého stupně a vedoucím BSP přehledy expozic a výstav pořádaných OVM.

Návštěvnost na všech akcích muzea – sedm tisíc osm set sedmdesát pět osob, z toho čtyři tisíce dvě stě dva děti a mládeže. OVM navštívilo sto čtyřicet šest školních výprav.

Přednášková činnost

---

¹²⁷ Srov. SOKA Prachatic, *Prachatické muzeum Prachatic (Okresní vlastivědné muzeum Prachatic) 1945-1990*, inv. č. 34, sign. III/1c, Zpráva o stavu Okresního vlastivědného muzea v Prachaticích, plnění plánu práce a uložených úkolů návrh na výhledovou činnost OVM, Prachatic, 24. 8. 1978.

¹²⁸ Srov. SOKA Prachatic, *Prachatické muzeum Prachatic (Okresní vlastivědné muzeum Prachatic) 1945-1990*, inv. č. 34, sign. III/1c, Hodnocení činnosti OVM Prachatic v roce 1978, Prachatic, 1. 1979.

- K výstavě „30. výročí Vítězného února“ bylo uskutečněno třicet pět výkladů pro školní výpravy.
- Ke stálé expozici „Dějiny dělnického hnutí, KSČ a výstavby socialismu v okrese Prachatice v 19. a 20. století“ bylo uskutečněno dvacet sedm výkladů.
- K výročí „Vítězného února“ byla ředitelem OVM zpracována přednáška.

Historický kroužek ve školním roce 1978/1979 navštěvovali žáci šesté a sedmé třídy ZDŠ Zlatá stezka, schůzky se konaly jedenkrát za čtrnáct dní. Činnost kroužku byla zaměřena na poznávání odborné práce v muzeu a seznamování se s památkami v okrese Prachatice.¹²⁹

V muzeu byli v roce 1978 zaměstnání čtyři zaměstnanci, ředitel: Karel Mazour, zaměstnanci muzea: Záhorková, Sokolíková, Marie Pešková.

Pod vedením ředitele Karla Mazoura je patrná změna v činnosti muzea. V roce 1978 bylo ve srovnání s předešlými léty méně výstav. Klíčová výstava byla věnována třicátému výročí „Vítězného února“, tato výstava zcela jistě nepostrádala politický podtext, rovněž výstava s názvem „30 let budování města Prachatice“ je typicky ideologická“, třicet let budování zahrnovalo léta 1948-1978, tedy léta výstavby socialismu, výstava prezentovala pouze úspěchy, nebo to, co bylo dobově za úspěchy považováno, nešlo o kritické zhodnocení, ale o nekritickou oslavu vývoje po roce 1948. Podle hodnotících zpráv byl důraz kladen v souladu s programem „Mládež a kultura“ na spolupráci se školními zařízeními. Děti a mládež tvořila nadpoloviční většinu návštěvníků muzea.

3.2.4 Rok 1980

Tématem roku 1980 bylo třicáté páté výročí osvobození ČSR Sovětskou armádou. Důležitým úkolem, jak uvádí plán činnosti OVM Prachatice na rok 1980, je v posledním roce šesté pětiletky prosazovat výchovný systém „Mládež a kultura“, využívat sbírkové fondy jako názorný materiál pro školní výuku, ale především jako hmotné prameny poznání přírody a vývoje společnosti, přesvědčivě působit na myšlení, cítění mládeže a přispívat k formování vědeckého světového názoru. Dalším úkolem byla příprava na sedmý pětiletý plán a XVI. sjezd KSČ.¹³⁰ Mezi další významná výročí, kterým se měla

¹²⁹ Srov. SOKA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 34, sign. III/1c, Hodnocení činnosti OVM Prachatice v roce 1978, Prachatice, 1. 1979.

¹³⁰ Srov. SOKA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 12, sign. I/2b, Zápis z porady odboru kultury a ředitelů, Prachatice, 22. 11. 1978.

všechna kulturně výchovná zařízení věnovat, byla třicáté páté výročí podepsání Košického vládního programu, šedesáté výročí založení Rudého práva dvacáté páté výročí podepsání Varšavské smlouvy.

Mezi archivními doklady fondu OVM se nedochovaly hodnotící zprávy jako v předchozích letech, nicméně o činnost muzea v kulturně výchovné oblasti v roce 1980 si lze učinit obrázek z jiných dokladů, zejména:

- „Plán práce na rok 1980.“¹³¹
- „Rozpracované úkoly z usnesení 14. zasedání ÚV KSČ konaném ve dnech 10. a 11. prosince 1979.“
- „Komentář k výkazu o muzeu za rok 1980 – Kult /MK ČSR/ 14-01 Okresní vlastivědné muzeum.“

Kulturně výchovné činnosti OVM

Stálá expozice – „Dějiny dělnického hnutí, KSČ a výstavby socialismu v okrese Prachatice v 19. a 20. století.“

Výstavy

- „Plastiky a obrazy J. Horkého“ a vernisáž s kulturním programem, (navštívilo devět set osmdesát osm osob).
- „Výstava obrazů a tapisérií“ spojená s prodejem ve spolupráci s podnikem: Dílo České Budějovice, (navštívilo pět set čtyřicet pět osob).
- „Jihočeská lidová keramika,“ (navštívilo dva tisíce dvě stě sedmdesát osob).
- „Pedagogové výtvarníci“ – k dvacátému výročí trvání Střední pedagogické školy Prachatice a vernisáž s kulturním programem, (navštívilo tisíc pět set šedesát osm osob).¹³²

Celková návštěvnost v expozicích a na výstavách OVM Prachatice byla dvanáct tisíc sedm set čtyřicet šest návštěvníků z toho tři tisíce devět set osmdesát čtyři školní mládeže, pět set šedesát jedna cizinců.

---

¹³¹ SOKA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 33, sign. III/1b, Plán práce na rok 1980, Prachatice.

¹³² Srov. SOKA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 34, sign. III/1c, Komentář k výkazu o muzeu za rok 1980-Kult/MK ČSR/ 14-01 Okresní vlastivědné muzeum, Prachatice, 13. 2. 1981.

V muzeu byli v roce 1980 zaměstnání čtyři zaměstnanci, ředitel: Karel Mazour, zaměstnanci muzea: Kubička, Šatavová, Marie Pešková.

Rok 1980 přinesl některé změny do plánování činnosti muzea. Úkolem z usnesení čtrnáctého zasedání ÚV KSČ, konaném 10. a 11. prosince 1979, bylo prosazovat v muzejní práci tendence směřovat od kvantity ke kvalitě a od extenzity k intenzitě, plánovat vlastní činnost tak, aby byly uplatněny principy efektivity, racionalizace, iniciativy a progresivity. V tomto roce byla plánování věnována výrazná pozornost. V archivním fondu OVM jsou k dispozici doklady jako např. „Metodický pokyn pro tvorbu ročních jednotných plánů pro masově politické a kulturně výchovné činnosti v roce 1980“ nebo „Zásady pro tvorbu jednotných plánů kulturně výchovné činnosti pro rok 1980 v okrese Prachatice,“ poskytující podrobný návod pro tvorbu plánů jednotlivých zařízení.

V tomto roce byly mimo stálou expozici instalovány čtyři výstavy, které navštívilo pět tisíc osmdesát návštěvníků. Na základě dokladů, které jsou v archivním fondu OVM k dispozici, nelze žádnou z provedených výstav s jistotou zařadit mezi politické.

3.2.5 Rok 1983

Roku 1983 OVM řešilo technické problémy, při kontrolách provedených v souvislosti s personálními změnami na místě ředitele (od 31. prosince 1982 pověřena vedením M. Pešková, od 1. června 1983 jmenována na místo ředitelky Ing. Trajerová), byl zjištěn havarijní stav muzejního depozitáře v obci Arnoštov. Personální změny vedly k posunutí úkolu: Vytvoření libreta ke komplexní společensko-historické expozice ze sedmé pětiletky do osmé a deváté Významným výročím tohoto roku bylo třicáté páté výročí „Vítězného února“.

Zrekapitulovat činnost muzea v roce 1983 v kulturní oblasti můžeme díky následujícím dokladům ze stejného archivního fondu jako v předchozích letech:

- „Zápis z pololetní porady pracovníků muzeí a památníku okresu Prachatice konané dne 27. června 1983.“¹³³

---

¹³³ SOKA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 13, sign. I/2c, Zápis z pololetní porady pracovníků muzeí a památníku okresu Prachatice, Prachatice, 27. 6. 1983.

- „Zápis z pololetní porady pracovníků muzeí a památníku okresu Prachatice konané dne 30. listopadu 1983.“¹³⁴
- „Plán činnosti okresního vlastivědného muzea Prachatice na rok 1983.“¹³⁵
- „Plán výstavní a kulturně výchovné činnosti OVM Prachatice na rok 1983.“¹³⁶
- „Hodnocení plnění plánu činnosti Okresního vlastivědného muzea v Prachaticích za rok 1983.“¹³⁷

Kulturně výchovné činnosti OVM

Stálá expozice – „Dějiny dělnického hnutí, KSČ a budování socialismu na okr. Prachatice v devatenáctém a dvacátém století.“

Dlouhodobá výstava – „Příroda okresu Prachatice a její ochrana,“ (navštívilo tisíc pět set padesát devět osob během prvního pololetí).

Výstavy

- „Prachatice očima fotografů“ - výstava k třicátému pátému výročí „Vítězného února“.
- „Peru – Země Inků.“
- „Životní jubileum akademického malíře J. Sahuly.“
- „Palné a sečné zbraně 17. - 19. století.“
- „Výtvarná výstava akademického sochaře V. Jungbauera.“

Celková návštěvnost jedenáct tisíc čtyřicet devět osob z toho školní mládež činila dva tisíce tři sta jednu osobu.

---

¹³⁴SOkA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 13, sign. I/2c, Zápis z pololetní porady pracovníků muzeí a památníku okresu Prachatice, Prachatice, 30. 11. 1983.

¹³⁵ SOkA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 33, sign. III/1b, Plán činnosti okresního vlastivědného muzea Prachatice na rok 1983, Prachatice.

¹³⁶ SOkA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 33, sign. III/1b, Plán výstavní a kulturně výchovné činnosti OVM Prachatice na rok 1983, Prachatice, 10. 1982.

¹³⁷ SOkA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 34, sign. III/1c, Hodnocení plnění plánu činnosti Okresního vlastivědného muzea v Prachaticích za rok 1983, Prachatice.

V roce 1983 podobně jako roku 1980 je instalováno méně výstav, než bylo zvykem v sedmdesátých letech. Za politicky motivovanou výstavu lze považovat první z nich „Prachatice očima fotografů“ neboť byla instalována k třicátému pátému výročí Vítězného února. Výstavu shlédlo pouze sto dvacet devět osob. V porovnání s výstavou akademického malíře Josefa Sahuly, kterou navštívily tisíc dvě stě osmdesát dvě osoby a zejména výstavou „Palné a sečné zbraně“ s návštěvností tři tisíce sto devadesát osob, nebyl o politickou výstavu příliš velký zájem. Muzeum v tomto roce plnilo i rozsáhlý úkol v souvislosti s usnesením vlády ČSR č. 234/80 k zajištění komplexní dokumentace období výstavby socialismu.¹³⁸ U příležitosti třicátého pátého výročí „Vítězného února“ byla organizována III. celonárodní kronikářská soutěž. Muzeum zajišťovalo organizaci okresního kola.

3.2.6 Rok 1984

V archivních dokladech výše uvedeného archivního fondu nebyl zjištěn odkaz zdůrazňující některé významné politické výročí roku 1984, které by mělo muzeum zohlednit ve své práci. Většina realizovaných výstav tak byla provedena k výročí osmdesáti let muzea. Byly ale zdůrazněny úkoly v oblasti expoziční, výstavní a ostatní kulturně výchovné práce se zřetelem k plnému využití sbírek. Zejména povinnost muzea, pořádáním výstav a kulturně výchovné práce, vytvářet širokou základnu pro výchovu občanů, zejména mládeže. Šířit poznatky regionálních dějin, pokrokových revolučních tradic, úspěchů socialistické výstavby, proletářského internacionalismu. Prosazovat výchovný systém „Mládež a kultura“, zkvalitnit expoziční činnost, jako základní specifický prostředek kulturně výchovné práce, zkvalitňovat politicko-výchovné a vzdělávací působení výstav a v co největší míře využívat vlastní sbírku.

Činnost muzea v kulturně výchovné oblasti roce 1984 je popsána v archivních dokladech:

- „Plán činnosti Okresního vlastivědného muzea v Prachaticích na rok 1984.“¹³⁹

---

¹³⁸ K zajištění tohoto úkolu byla zřizována podniková dokumentační centra.

¹³⁹ SOKA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 33, sign. III/1b, Plán činnosti Okresního vlastivědného muzea v Prachaticích na rok 1984, Prachatice, 8. 2. 1984.

- „Zápis ze 7. porady všech pracovníků muzeí a památníků okresu Prachatice konané dne 30. listopadu 1984.“¹⁴⁰
- „Vyhodnocení plnění zásad dalšího rozvoje muzeí a památníků v okrese Prachatice se zaměřením na Okresní muzeum v Prachaticích.“¹⁴¹

Kulturně výchovné činnosti OVM

Stálá expozice – „Dějiny dělnického hnutí, KSČ a výstavby socialismu v okrese Prachatice v devatenáctém a dvacátém století.“

Výstavy

- „Proměny okresu Prachatice ve sbírkách pohlednic,“ k této výstavě proběhla stejnojmenná přednáška.
- „Prachatice ve výtvarném umění.“
- „Kroniky a kronikáři“ – vítězné práce okresního kola III. celonárodní soutěže.
- „Lidová řemesla a současnost.“
- „Významné hudební osobnosti našeho okresu“ – výstava v lapidáriu muzea věnována roku české hudby.¹⁴²

Práce s návštěvníkem

- K výročí osmdesát let muzea a mezinárodnímu dni muzeí uskutečněno literární pásmo „Prachatice očima kronikářů a českých spisovatelů“.
- Beseda k výročí sta let od narození A. Zápotockého.¹⁴³

V roce 1984 bylo realizováno pět výstav. První výstava prostřednictvím fotografií z vlastní sbírky i externích sběratelů demonstrovala vývoj okresu v průběhu devadesáti let a dále informovala o vývoji, historii a technice výroby pohlednic, navštívily jí tisíc devět set devadesát čtyři osoby. Druhá výstava prezentovala výtvarné umění od

¹⁴⁰ SOKA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 13, sign. I/2c, Zápis ze 7. porady pracovníků muzeí a památníků okresu Prachatice, Prachatice, 30. 1. 1984.

¹⁴¹ SOKA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 34, sign. III/1c, Vyhodnocení plnění zásad dalšího rozvoje muzeí a památníků v okrese Prachatice se zaměřením na Okresní muzeum v Prachaticích, Prachatice, 16. 5. 1984.

¹⁴²Srov. SOKA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 33, Sign. III/1b, Plán činnosti Okresního vlastivědného muzea v Prachaticích na rok 1984, Prachatice, 8. 2. 1984.

¹⁴³Srov. tamtéž.

sedmnáctého století do současnosti ze sbírkového fondu muzea s návštěvností tři tisíce sedm set devadesát osob. Motiv výstavy „Kroniky a kronikáři“ byl čtyřicet let socialistického života v kronikách a jednalo se o výstavu vítězných prací účastníků okresního kola celonárodní soutěže kronikářů, zhlédlo ji pět set devadesát devět návštěvníků. Tuto výstavu můžeme bez pochybností zařadit mezi politické. Výstava „Lidová řemesla a současnost“ zprostředkovala ukázky lidové výroby s tisíc čtyři sta osmdesát šesti návštěvníky.

3.3 Analýza činnosti okresního vlastivědného muzea

Podobně jako celé hospodářství tehdejší ČSSR bylo řízeno na základě pětiletých hospodářských plánů i v muzeu se tato období projevila. V námi sledovaném období proběhly tři kompletní pětiletky, pátá v letech 1971-1975, šestá v letech 1976-1980 a sedmá 1981-1986. Jednotlivé pětiletky se projevovaly i v činnosti muzea a úkolech, které muzeum plnilo. Koncepčním dokumentem páté pětiletky byly „Zásady rozvoje českého muzejnictví“. Základním úkolem v politicko-výchovné práci bylo vybudovat expozice nejnovějších dějin a současnosti, zintenzivnění práce na úseku kulturně výchovné činnosti. Pro šestou pětiletku byl koncepčním dokumentem „Program dlouhodobého rozvoje muzeí a památníků Jihočeského kraje“, který vycházel ze „Zásad rozvoje českého muzejnictví“. Především šlo o plánovitý rozvoj práce všech zařízení, jednotu jejich kulturně politického působení, dělbu a koordinaci úkolů při tvorbě úkolů, uplatnění podílu na výchově návštěvníků v duchu vědeckého světonázorového a marxistického nazírání na historii území. Konkrétně to předpokládalo zaměření na novodobou historii okresu. V sedmé pětiletce se do popředí dostal důležitý úkol, a to komplexní dokumentace tehdejší současnosti. Měla být provedena komplexní dokumentace lidové architektury, řemesel, doosidlování pohraničí. Na základě usnesení vlády ČSR č. 234/80, měl být zdokumentován vývoj podniků podléhajících řízení národního výboru.

Jak už jsem výše uváděl, OVM podobně, jako další muzea, bylo kulturně výchovným zařízením podléhající řízení a kontrole národního výboru. Díky provázanosti státních a stranických orgánů stejně podléhalo kontrole a řízení ze strany KSČ. K tomuto účelu sloužilo mnoho nástrojů jako silný prostředek k jeho ovládnutí, např. pravomoc jmenovat

a odvolat ředitele, schvalovat a kontrolovat plány činnosti, schvalovat pravidelná hodnocení, samozřejmě i financovat muzea prostřednictvím národních výborů. Mělo tedy muzeum možnost nějakým způsobem vybočit z nalinkovaného směru a vyjádřit jinou než oficiální myšlenku?

Podívejme se podrobněji na činnost muzea v jednotlivých letech. V roce 1970 byl ředitelem Otto Harok, pod jehož vedením bylo muzeum, v porovnání s pozdějšími roky, neobvykle aktivní, jako jediný ředitel ve svém hodnocení rozděloval činnost muzea do dvou rovin, do roviny vlastivědného charakteru a do roviny ideově vzdělávacího charakteru. V dalších letech již takto činnosti rozděleny nebyly, ale podobně jako roku 1970 byla část činností zaměřena ideologicky a část zřejmě ideologický náboj nenesla.

O skutečné podobě výstav mnoho informací nemáme. Na zaměření výstav, či jiné formy kulturně výchovné činnosti, lze usuzovat pouze z názvu a v některých případech z krátkého popisu nebo období, ve kterém byla výstava uskutečněna. Například výstava „Proměny okresu Prachatice ve sbírkách pohlednic“ uspořádaná v roce 1984 mohla pouze prezentovat sbírku pohlednic vzniklých v předcházejících devadesáti letech nebo podobně jako výstava „30 let budování města Prachatice“ z roku 1977 nekriticky prezentovat úspěchy výstavby socialismu. Jednou z vlastností muzejní prezentace je, že díky určitému výběru exponátů je schopna přesvědčivě prokazovat pravdivost téměř jakéhokoliv tvrzení.¹⁴⁴

Jednotlivé muzejní akce podléhaly schválení příslušných orgánů v ideové i realizační fázi. Dalším prvkem zabezpečující „nezávadnost“ jednotlivých akcí byla i osoba samotného ředitele muzea a dalších pracovníků, kteří byli zpravidla velmi pečlivě vybíráni. O tom například svědčí poznámka tehdejší místopředsedkyně ONV v zápisu porady ze dne 3. října 1975 „*Ředitel OVM musí být členem KSČ, i když to nebude odborník*“, přestože zákon č. 54/59 Sb. požadoval příslušnou odbornost pro pracovníky v muzeu.

V jednotlivých letech se střídaly akce s ideově politickým podtextem s akcemi bez něj. Na četnost akcí s politickým podtextem měly vliv probíhající události ve společnosti, jako například volby nebo sjezdy KSČ. Volby do federálního shromáždění a České národní rady, stejně jako sjezdy KSČ, se konaly v letech 1971, 1976, 1981, 1986. V roce 1971 bylo muzeum uzavřeno, ale roku 1976 byl patrný vyšší zájem ze strany KSČ a ONV

---

¹⁴⁴ ŠOBÁŇOVÁ, P. *Muzejní expozice jako edukační médium*, s. 100.

o činnost muzea, i všech okresních kulturně výchovných zařízení. Již počátkem roku schválila okresní konference KSČ usnesení, které kladlo nové úkoly celé kulturní sféře, ukládalo jí zvyšovat ideovost, stranickost, zdůrazňovalo její roli ve formování socialistického člověka. Ukládalo aktivně propagovat zájmy socialistického společenství a pochopení úlohy SSSR, bránit pronikání nepřátelských ideologií, prohlubovat znalost pokrokových a revolučních tradic lidu i KSČ. Rovněž v tomto roce byla instalována výstava k padesátému pátému výročí založení KSČ. Na tuto výstavu byl dáván důraz, jak je patrné v zápisech z předchozích porad kulturně výchovných pracovníků. Rovněž byla zdůrazňována v pozdějších hodnoceníh činnosti muzea. Výstava byla zahájena slavnostním proslovem vedoucího tajemníka OV KSČ. V roce 1981 byla zpřístupněna podobná výstava - tentokrát k šedesátému výročí založení KSČ, která byla opět provázena zvýšeným zájmem ze strany nadřízených orgánů. V roce 1986 bylo muzeum zavřené.

V činnosti muzea ve všech oblastech, tedy i v kulturně výchovné, bylo patrné, že chyběla nějaká dlouhodobější závazná koncepce. Každý nový vedoucí muzea uplatňoval vlastní pojetí práce, a proto lze velice těžko porovnávat jednotlivá období. Pokud srovnáme jednotlivá desetiletí, můžeme konstatovat, že v letech sedmdesátých bylo v muzeu pořádáno přibližně dvakrát více kulturně výchovných akcí než v letech osmdesátých. Rovněž i poměr mezi výstavami s politickým podtextem a bez něj byl vyšší. Tento trend je pravděpodobně způsoben polevujícím tlakem ze strany vládnoucí komunistické strany a změnou přístupu k organizaci činností, kdy od roku 1980 byla v muzejní práci prosazována tendence přechodu od kvantity ke kvalitě. Zda výstavy pořádané v osmdesátých letech byly kvalitnější, bohužel posoudit nemůžeme, ale podle názvů výstav, zejména těch pořádaných pod vedením Ing. Trajerové lze usoudit, že tomu tak mohlo být.

Mezi výraznější ředitele období sedmdesátých a osmdesátých let patřili již zmiňovaný Otto Harok, dále Karel Mazour, a ing. Jana Trajerová. Pánové Otto Harok a Karel Mazour vedli muzeum velmi pevně v nařízené ideové lince. Ing. Trajerová v mezích svých možností dávala prostor jiným akcím, než primárně ideovým. Podle výpisu z let v období jejího vedení, kulturně výchovně činnosti muzea bez zřejmého ideového podtextu výrazně převýšily ideové. Byl i patrný vyšší důraz na odborné činnosti muzea než v předchozích letech. V osmdesátých letech pod vedením Ing. Trajerové se v porovnání s lety sedmdesátými zvýšila činnost muzea související s historií. To byla

oblast, která byla v předchozích letech, pomineme-li stálou expozici zabývající se historií nejnovějších dějin, opomíjena. Většina předchozích kulturně výchovných činností prezentovala spíše současnost.

ZÁVĚR

Muzea představují významné instituce, provázející lidstvo již několik staletí, napomáhají uchování kultury. Jsou nositeli informací o historii a zároveň vypovídají i o současnosti společnosti.¹⁴⁵ Díky tvorbě sbírek a její prezentaci nejen předávají kulturní hodnoty svým návštěvníkům, ale tvoří i hodnoty nové. Každé muzeum je součástí nějaké společnosti. Z této společnosti muzeum čerpá inspiraci a přebírá názory a postoje. Zároveň se v něm zrcadlí názory a postoje jednotlivých osob pracujících v muzeu. Potom v jakési symbióze vyznačují a přenášejí tyto postoje a názory ke svým návštěvníkům. Mezi základní schopnosti muzea patří vytvářet relevantní obraz světa.¹⁴⁶ Ale i tuto schopnost lze ovlivnit, a muzeum může formovat obraz světa nepřesně, nebo pokřiveně a jeho výpověď o světě, přírodě i společnosti může být zatížena ideologií.

Nástup komunistické diktatury výrazně proměnil charakter většiny muzeí. Donutil je stát se součástí systému státní propagandy a podílet se na tendenční prezentaci okolního světa. Vše bylo podřízeno snaze muzea ovládat a podřídit si je. Díky této snaze docházelo k jejich sjednocení a neutralizaci.¹⁴⁷ Zároveň muzea měla upírat mnohem více pozornosti do současnosti či budoucnosti, minulost měla být prezentována tak, aby byla se současností a budoucností v souladu a potvrzovala jejich pravdivost.¹⁴⁸ „*Postupně se tak propracovala do pozice veřejnosti trpěných subjektů s pověstí zaprášených a nepřístupných institucí, které svou činnost spíše tají a uzavírají se před vnějším světem*“.¹⁴⁹ To je zřejmě důvod, proč muzeum ve mně jako v návštěvníkovi nezanechalo žádnou vzpomínku.

Město Prachatice je menší okresní město, ve kterém žije okolo deseti tisíc obyvatel. Okresní vlastivědné muzeum v Prachaticích patřilo a nadále i patří mezi muzea velmi malá. Jeho historie ale není zanedbatelná. Po celou dobu existence zápasilo s nedostatkem prostoru a výrazným nedostatkem kvalifikovaného personálu. Pro srovnání oproti dvěma až šesti zaměstnanců v letech minulých, je v současné době v muzeu zaměstnáno dvacet tři osob.¹⁵⁰ Pracovníci muzea měli za povinnost zajistit odborné činnosti související se sbírkou, její tvorbou, ochranou, evidencí a podobně. Zajistit, aby muzeum plnilo svou

---

¹⁴⁵ Srov. OCHRANA, F., PLAČEK, M., PŮČEK, M, a kol. *Management a hospodaření muzeí*, s. 9.

¹⁴⁶ ŽALMAN, J. *Má hlava je muzeum, aneb, Dupání lehkou nohou v muzeologii*, s. 14.

¹⁴⁷ Srov. OCHRANA, F., PLAČEK, M., PŮČEK, M, a kol. *Management a hospodaření muzeí*, s. 21.

¹⁴⁸ Srov. DUDA, Z. *Ideologie ve sbírkotvorné činnosti jihočeských muzeí v 70. letech 20. století*, s. 171.

¹⁴⁹ OCHRANA, F., PLAČEK, M., PŮČEK, M, ŠIMČÍK, A. *Management a hospodaření muzeí*, s. 22.

¹⁵⁰ Viz kontakty <https://www.prachatickemuzeum.cz/kontakty.html>

funkci kulturně výchovné instituce, bylo jistě v některých obdobích velmi složité. Archivní doklady prokazují, že OVM v průběhu sedmdesátých a osmdesátých let realizovalo nespočet kulturně výchovných akcí více či méně politicky motivovaných. Stejně tak postoj muzea k vládnoucí garnituře byl více či méně kladný ve shodě s lidmi, kteří muzeum reprezentovali. OVM plnilo požadavky na něj kladené: vyvíjelo se, hledalo cesty, ale příliš nevybočovalo z nastaveného směru, a nikterak se nevychylovalo ani z řady ostatních kulturně výchovných zařízení. Prostudované archivní doklady nenaznačují, že by OVM bylo nějakým zásadním zvěstovatelem pravdy, odlišné od té oficiální. Přesto nelze upřít snahu některých vedoucích pracovníků zejména v 80. letech, alespoň částečně omezit ideologii a vrátit muzeu jeho schopnost vzdělávat, vychovávat i bavit své návštěvníky.

SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY

Archivní prameny:

Státní okresní archiv v Prachaticích:

- Archivní fond: Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945–1990

- Archivní fond: Okresní národní výbor Prachatice (1930) 1945-1990 (2002)

SOkA Prachatice, Evidenční pomůcka č. 767 okresního archivu v Prachaticích – Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice), Prachatice, 2000

SOkA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 20, sign. I/6b, Informativní zpráva o plnění úkolů na úseku kontroly za I. pololetí roku 1973, ze dne 2. 8. 1973, Prachatice, 15. 8. 1973

SOkA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 33, sign. III/1b, Zpráva o současném stavu okresního muzea v Prachaticích a výhledového plánu na rok 1970, Prachatice.

SOkA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 33, sign. III/1b, Okresní plán konsolidace na úseku muzeí okresu Prachatice na rok 1970, Prachatice, 15. 1. 1970.

SOkA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 34, sign. III/1c, Zpráva o plnění akcí k 25 výročí osvobození ČSSR Sovětskou armádou ze dne, Prachatice, 5. 6. 1970.

SOkA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 34, sign. III/1c, Zpráva o plnění plánu prací k 100. výročí narození V. I. Lenina, k 25. výročí osvobození ČSSR sovětskou armádou a plánu konsolidace, Prachatice, 14. 4. 1970.

SOkA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 34, sign. III/1c, Zpráva o plnění plánu na I. pololetí, Prachatice, 30. 6. 1970.

SOkA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 33, sign. III/1b, Plán práce na II. pololetí 1970, Prachatice, 1. 7. 1970.

SOkA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 12, sign. I/2b, Zápis s pracovní porady ředitelů a muzejních pracovníků okresu Prachatice, Prachatice, 22. 11. 1973.

SOkA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 34, sign. III/1c, Zhodnocení plnění plánů z odboru kultury ONV a OVM za 1. pololetí 1974, Prachatice, 5. 12. 1974.

SOkA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 34, sign. III/1c, Zhodnocení činnosti a plnění plánovaných úkolů v roce 1974, Prachatice, 15. 1. 1975.

SOkA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 13, sign. I/2c, Zápis s pracovní porady OVM Prachatice, Prachatice, 9. 12. 1974.

SOkA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 12, sign. I/2b, Zápis z porady odboru kultury a ředitelů, Prachatice, 17. 1. 1978.

SOkA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 34, sign. III/1c, Hodnocení činnosti OVM Prachatice v roce 1978, Prachatice, 1. 1979.

SOkA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 34, sign. III/1c, Hodnocení za období leden – 10 březen 1978, Prachatice, 10. 3. 1978.

SOkA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 34, sign. III/1c, Hodnocení plánu práce za I pololetí a úkoly na II pololetí 1978 OVM Prachatice, Prachatice, 7. 1978.

SOkA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 34, sign. III/1c, Zpráva o stavu Okresního vlastivědného

muzea v Prachaticích, plnění plánu práce a uložených úkolů návrh na výhledovou činnost OVM, Prachatice, 24. 8. 1978.

SOkA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 34, sign. III/1c, Hodnocení činnosti OVM Prachatice v roce 1978, Prachatice, 1. 1979.

SOkA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 12, sign. I/2b, Zápis z porady odboru kultury a ředitelů, Prachatice, 22. 11. 1978.

SOkA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 33, sign. III/1b, Plán práce na rok 1980, Prachatice.

SOkA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 34, sign. III/1c, Komentář k výkazu o muzeu za rok 1980-Kult/MK ČSR/ 14-01 Okresní vlastivědné muzeum, Prachatice, 13. 2. 1981.

SOkA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 13, sign. I/2c, Zápis z pololetní porady pracovníků muzeí a památníku okresu Prachatice, Prachatice, 27. 6. 1983.

SOkA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 13, sign. I/2c, Zápis z pololetní porady pracovníků muzeí a památníku okresu Prachatice, Prachatice, 30. 11. 1983.

SOkA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 33, sign. III/1b, Plán činnosti okresního vlastivědného muzea Prachatice na rok 1983, Prachatice.

SOkA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 33, sign. III/1b, Plán výstavní a kulturně výchovné činnosti OVM Prachatice na rok 1983, Prachatice, 10. 1982.

SOkA Prachatice, *Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990*, inv. č. 34, sign. III/1c, Hodnocení plnění plánu činnosti Okresního vlastivědného muzea v Prachaticích za rok 1983, Prachatice.

SOkA Prachatice, Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990, inv. č. 33, sign. III/1b, Plán činnosti Okresního vlastivědného muzea v Prachaticích na rok 1984, Prachatice, 08. 2. 1984.

SOkA Prachatice, Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990, inv. č. 13, sign. I/2c, Zápis ze 7. porady pracovníků muzeí a památníku okresu Prachatice, Prachatice, 30. 1. 1984.

SOkA Prachatice, Prachatické muzeum Prachatice (Okresní vlastivědné muzeum Prachatice) 1945-1990, inv. č. 34, sign. III/1c, kart. č. 5, Vyhodnocení plnění zásad dalšího rozvoje muzeí a památníků v okrese Prachatice se zaměřením na Okresní muzeum v Prachaticích, Prachatice, 16. 5. 1984.

Tištěné prameny:

BENEŠ, J. *Kulturně výchovná činnost muzeí: 1 díl - část textová*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, n.p., 1981, 17-135-81.

KOMENSKÝ, J. „A., *Vybrané spisy Jana Amose Komenského, Sv. 4, Výbor z Obecné porady o nápravě věcí lidských a z Věcného pansofického slovníku*, Praha, Státní pedagogické nakladatelství, 1966, ISBN 64-1-08

MASARYK, T. G. *Projev o museu zemském. Národní listy ze 13. dubna 1892*. Praha: Julius Grégr, 1892, 32(104), ISSN 1214-1240.

MATULA, A. *Lidová Výchova v Československé republice*. Praha: Státní nakladatelství, 1928.

MORAVEC, M., JANDA, V. *Právní normy v oblasti kulturně výchovné činnosti*. Praha: Horizont, nakladatelství Socialistické akademie ČSR, 1977, 40-003-77.

RAMBOUSEK, A., TRNKA, T.. *Masarykův lidovýchovní ústav (Svaz osvětový): jeho vznik a vývoj (1906–1926)*. Praha: Masarykův lidovýchovní ústav, 1926.

ŠPĚT, Jiří. *Formování kulturně politického programu českých muzeí v letech 1945-1954*. in *Muzejní a vlastivědná práce*, roč. 17, 2/1979.

ŠPÉT, J. Spolupráce muzea a školy v letech 1959–1974: Zhodnocení a perspektivy. In ŠPÉT, J. ed. *O problematice spolupráce muzea a školy: Sborník příspěvků přednesených na 5. semináři o spolupráci muzea a školy v Gottwaldově ve dnech 2. – 4. 10. 1974.* Praha: Národní muzeum – Ústřední muzeologický kabinet, 1976.

ZBAVITEL, A.: *Osvěta a lidová výchova.* IN Černá země, 1936-1937, roč, 13, č. 1.

Seznam literatury:

BURIÁNKOVÁ, M. ed., KOMÁRKOVÁ, A. ed., ŠEBEK, F., ed. *Úvod do muzejní praxe: učební texty základního kurzu Školy muzejní propedeutiky Asociace muzeí a galerií České republiky.* Vyd. 1. Praha: Asociace muzeí a galerií České republiky, 2010, ISBN 978-80-86611-40-2.

DOUŠA, P. *Organizace českého muzejnictví 1945–1989: Systém řízení muzeí v zajetí politické ideologie.* Opava, 2005. Disertační práce. Slezská univerzita v Opavě.

DUDA, Z. *Ideologie ve sbírkotvorné činnosti jihočeských muzeí v 70. letech 20. století,* in: Richard R. Senček a kol., *História a súčasnosť zbierok a zberateľstva,* Banská Bystrica 2017.

CHURAŇ, M. *Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století.* Praha: Libri, 1994, ISBN 80-901579-5-5.

JAGOŠOVÁ, L., JŮVA, V., MRÁZOVÁ, L. *Muzejní pedagogika: metodologické a didaktické aspekty muzejní edukace.* Brno: Paido, 2010. Kultura a edukace. ISBN 978-80-7315-207-9.

JÍROVÝ, Z. *Osvětou k svobodě: jedna z cest české kultury k současnosti.* Praha: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, 2005, ISBN 80-7068-198-5.

KALINOVÁ, L. *Konec nadějím a nová očekávání: k dějinám české společnosti 1969-1993.* Praha: Academia, 2012. Historie (Academia). ISBN 978-80-200-2043-7.

KNAPÍK, J., FRANC. M. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967: Svazek II.* Praha: Academia, 2011. Šťastné zítřky (Academia). ISBN 978-80-200-2019-2.

KOLÁŘ, P., PULLMANN, M. *Co byla normalizace?: studie o pozdním socialismu.* Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2016. ISBN 978-80-87912-62-1.

KONČELÍK, J., VEČEŘA, P., ORSÁG. P. *Dějiny českých médií 20. století.* Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-698-8.

MĚCHÝŘ, J. *O novodobých dějinách Československa: několik informací, poznámek a úvah o uplynulých sedmdesáti letech.* Praha: Magnet-Press, 1991.

OCHRANA, F., PLAČEK, M., PŮČEK, M., ŠIMČÍK, A. *Management a hospodaření muzeí.* Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. ISBN 978-80-246-3638-2.

OTÁHAL, M. *Opoziční proudy v české společnosti 1969-1989.* Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2011. Česká společnost po roce 1945. ISBN 978-80-7285-137-9.

OTÁHAL, M. *Opozice, moc, společnost 1969-1989: příspěvek k dějinám "normalizace".* Praha: Maxdorf, 1994. ISBN 80-85800-12-8.

OTÁHAL, M. *Normalizace 1969-1989: příspěvek ke stavu bádání.* Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2002. ISBN 80-7285-011-3.

ŠOBÁŇOVÁ, P. *Edukační potenciál muzea.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, ISBN 978-80-244-3034-8.

ŠOBÁŇOVÁ, P. *Muzejní expozice jako edukační médium.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4302-7.

ŠTĚPÁNEK, Pavel. *Obrysy muzeologie: pro historiky umění.* Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. ISBN 80-244-0542-3.

ŽALMAN, J. *Má hlava je muzeum, aneb, Dupání lehkou nohou v muzeologii.* Praha: Asociace muzeí a galerií České republiky, 2004. ISBN 80-866-1110-8.

Elektronické zdroje:

Definice muzea. *ICOM international council of museums Česká republika* [online]. Praha: Icom, 2010, 2010 [cit. 2020-03-15]. Dostupné z: <http://network.icom.museum/icom-czech/icom/definicemuzea/>

Dekret presidenta republiky ze dne 25. října 1945 o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy. *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. Praha: Parlament České republiky, 2018, 25. 10. 1945 [cit. 2020-03-15]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/dek/1081945.html>

JAGOŠOVÁ, L., KIRSCH O. a kol. *Muzejní profese a veřejnost 1: Nástin historie a současnosti vzájemných vztahů muzeí a jejich publika* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2016 [cit. 2020-04-12]. DOI: 10.5817/CZ.MUNI.M210-8432-2016. ISBN 978-80-210-8432-2. Dostupné z: https://archeomuzeo.phil.muni.cz/media/3056324/muzejni_profese_a_veřejnost.pdf

JŮVA, V. Mimoškolná výchova dospělých a kulturní zařízení. *Digitální knihovna Filozofické fakulty Masarykovy univerzity* [online]. Praha: Filozofická fakulta brněnské univerzity, 1985 [cit. 2020-03-15]. Dostupné z: https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/112610/I_PaedagogicaPsychologica_20-1985-1_10.pdf?sequence=1

JŮVA, V. Kulturní zařízení a výchova. *Pedagogika: Časopis pro vědy o vzdělávání a výchově* [online]. Praha: Pedagogická fakulta univerzity Karlovy, 1986, 43-53 [cit. 2020-03-15]. ISSN 2336-2189. Dostupné z: https://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?attachment_id=4444&edmc=4444

Prachatické muzeum: O nás. *Prachatické muzeum* [online]. Prachatice: Prachatické muzeum, 2020, 2020 [cit. 2020-03-15]. Dostupné z: <http://www.prachatickemuzeum.cz/o-nas.html>

Programové prohlášení vlády. *Vláda České republiky* [online]. Praha, 2020, 8. července 1946 [cit. 2020-03-15]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1945-1960-csr/klement-gottwald-1/ppv-1946-1948-gottwald1.pdf>

SCHINDLER-WISTEN, P. *Společenské aspekty chalupářské subkultury v období tzv. normalizace* [online]. Praha, 2010 [cit. 2020-04-12]. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/26204/140000023.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze Univerzita Karlova, Vedoucí práce PhDr. Mirjam Moravcová, DrSc.

OTTO, J. *Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných dostupnýchostí - sedmnáctý díl*. Digitální knihovna Kramerius [online]. Praha, 1901 [cit. 2020-03-29]. Dostupné z: <https://kramerius5.nkp.cz/view/uuid:12355ca0-e6df-11e4-a794-5ef3fc9bb22f?page=uuid:dbbc4790-04d6-11e5-97f4-5ef3fc9ae867>

Zákon č. 280/1948 Sb.: Zákon o krajském zřízení. *Zákony pro lidi* [online]. Zlín: AION CS, 2020, 14.12.1948 [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1948-280/zneni-19500101#p10>

Zákon č. 68/1951 Sb.: Zákon o dobrovolných organizacích a shromážděních. *Zákony pro lidi* [online]. Zlín: AION CS, 2020, 30.07.1951 [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1948-280/zneni-19500101#p10>

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

BSP - Brigáda socialistické práce

ČČK - Český červený kříž

ČSR - Československá republika

ČSSR - Československá socialistická republika

ČTK - Česká tisková kancelář

DPM - Dům pionýrů a mládeže

ICOM - International council of museums (mezinárodní rada muzeí)

JKV KSČ - Jihočeský krajský výbor Komunistické strany Československa

JZD - Jednotné zemědělské družstvo

KSČ - Komunistická strana Československa

MDDM - Městský dům dětí a mládeže

MLÚ - Masarykův lidovýchovný ústav

MNV - Městský národní výbor

NDR - Německá demokratická republika

ONV - Okresní národní výbor

OSN - Organizace spojených národů

OVM - Okresní vlastivědné muzeum

PNS - Poštovní novinová služba

PR-OV SSM Pionýrská rada - okresního výboru Svazu socialistické mládeže

SBČS - Státní banka československá

SNP - Slovenské národní povstání

SOkA - Státní okresní archiv

SSM - Svaz socialistické mládeže

SSSR - Svaz sovětských socialistických republik

STTM - Soutěž technické tvořivosti mládeže

ÚV KSČ - Ústřední výbor

ÚV KSSS - Ústřední výbor

VŘSR - Velká říjnová socialistická revoluce

ZDŠ - Základní devítiletá škola

ZO SSM - Závodní organizace svazu socialistické mládeže

ABSTRAKT

MICKA, P. *Kulturně výchovná činnost Okresního vlastivědného muzea v Prachaticích za normalizace*. České Budějovice 2020. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce Mgr. Anna Dudová

Klíčová slova: muzeum / kulturně výchovná činnost / výstava / normalizace / osvěta / osvětová činnost /

Práce popisuje, analyzuje obsahy a formy kulturně výchovné činnosti Okresního vlastivědného muzea v Prachaticích. První část vymezuje základní pojmy, mezi které patří normalizace, muzeum a kulturně výchovná činnost jako jedna z funkcí muzea. Zabývá se muzeem jako institucí, jeho dějinným vývojem a postavením v době normalizace. Krátce charakterizuje osvětovou činnost, zejména její vývoj. Ozřejmí výchovnou funkci muzea a formy kulturně výchovné činnosti v dobách normalizace. Druhá část se věnuje podrobné charakteristice Okresního vlastivědného muzea v Prachaticích, je sledován jeho vznik, vývoj, hledány konkrétní podoby v dané době, jeho počátky či proces zestátnění. Následně je popsána skutečně realizovaná kulturně výchovná činnost ve vybraných letech a analyzována v souvislosti s požadavky dobové normativní a metodické literatury.

ABSTRACT

Culturally educational activity of Prachatice Regional Museum through the normalization.

Key words: museum / cultural educative activity / exposition / normalization / edification / educational activity

The work describes, analyzes contents and forms of cultural-educative activities of The Prachatice History and Geography District Museum. In the first part you can find basic terms such as Normalization, museum and its cultural-educative activity which is one of its functions. The first part describes museum like an institution, its historical development and its position in normalisation age. The work shortly characterizes educational activity and its development, explains the historical role of the museum and forms of cultural-educative activities in normalization time. The second part of this work closely presents characteristics of the Prachatice History and Geography District Museum, monitoring its beginning and development. It is searched particular forms of given period of time, his beginning and process to put museum under state control. Then there is described truly realized cultural-educative activity in chosen years and it is analyzed in connection with normative requirements and methodical literature.